

Ніва

Тыднёвік Беларускага грамадска-культурнага таварыства

№ 8 (1043) ГОД XXI 22 ЛЮТАГА 1976 г. ЦАНА 60 гр.

Новыя вершы

Памяць

Усе ў нябыт сыходзяць даты...
А тыя... Тыя на вякі:
Як надзявалі мы, салдаты,
Не з лаўраў звітыя вянкі,
А каскі —
мужнасці адзнаку.
І як затым у першы раз
Ішлі, прыгнуўшыся, ў атаку,
Як долу кулі гнулі нас,
І як таварышаў хавалі,
І як маўчалі той парой,
Бо заўтра зноўку бой...
І знялі,
Што не пайсці нам нельга ў бой.
Што покуль ёсць на свеце кодла
Фашысцкай нечысці, датуль
Сама сабой не знікне подласць —
І мусім падаць мы ад куль.
І мусім гэтак-жа цярпліва
Дэвіз свой несці праз вякі:
Дзе бой ідзе за справядлівасць —
Заўсёды там франтавікі.
І хоць не носім мы медалі,
Бо беражэм на святы іх, —
З сябе ніколі не складалі
Мы абавязкаў франтавых.

Алесь Бачыла

ЁСЦЬ ЯНЫ → РЭЗЕРВЫ!

Рэзервы. Яны сапраўды ёсць! Усюды, самыя розныя, простыя, аж у вочы колюць і пракурорскай рукі просяць, ды болей складаныя, не кожнаму даступныя.

Ва ўсім гэтым пераканаўся я, пабываўшы нядаўна ў Гайнаўскай гміне. Праваднікам па гаспадарчых праблемах быў у мяне сакратар гміннага камітэта ПАРП таварыш **Ян Скепка**, дапамаглі іншыя, неабыякавыя да грамадскага дабра людзі.

Найперш мы разгаварыліся аб вясковых сходах, прысвечаных абмяркоўцы праблем VII з'езду партыі. Такія сходы адбыліся ў Рэпісках, Махнатым, Новым Беразове, Новым Корніне і ў многіх іншых вёсках.

Дзе тут рэзервы?

Ёсць яны, ды яшчэ якія! Перш за ўсё ў нарыхтоўцы і разважлівым выкарыстанні кармоў — так, каб жывёла была сытая і да вясны заўсёды хапала. Трэба вучыць, паказваць, пераконваць.

— У гэтым годзе, — гаворыць таварыш Скепка, — рашылі мы болей грунтоўна выкарыстаць вопыт добрых гаспадароў, асабліва ў галіне развіцця і адкорму жывёлагадоўлі. Усё, што ўжо выпрабавана і здало практычны экзамен у нашых умовах, а вядзе да ашчаднасці кармоў, мы будзем рознымі шляхамі даводзіць да ведама сялян Гайнаўскай гміны. Мяркую, што „Ніва" нам у гэтым таксама шмат дапаможа.

Дапамогу абяцаю і адразу прашу солтыса ды адначасова сакратара партарганізацыі вёскі Махнатае **Сяргея Кучко**, якога сустрэў я ў гмінным камітэце, каб падзяліўся ён сваім вопытам.

— Рэзервы... пэўна, што яны ёсць, — пачаў ён разважліва. — Мы гаварылі пра іх на супольным сходзе членаў партыі і членаў аб'яднанага людовага стронніцтва ў нашай вёсцы. Найбольш галасоў было за тое, каб больш сістэматычна пастаўляць гаспадарам сыроватку і маслянку і каб развозіць гэтыя прадукты непасрэдна гаспадарам, каб сяляне не вымушаны былі самі ганяцца аж у Гайнаўку за гэтым дасканалым і высакаякасным кормам. Гаварылі таксама ў нас пра болей разважлівае выкарыстанне сухіх, аб'ёмістых кармоў, асабліва сена...

Успомнілася мне вельмі характэрная для з л а д з е й с к а й гаспадарчай абыякавасці гісторыя пра сена ў новаберазоўскім філіяле ПГР-у Рудка. Колькі там кіраўнікоў не змянялася, а дабра, як не было, так і няма — усё адны затраты. Летам мінулага года скасілі першы пакос буйнай сенажаці і... не сабралі! Адны кажуць, што 10 гектараў, іншыя лік гэты амаль падвойваюць. Так ці інакш, каштоўны корм — згнаілі. Пасля пачалі рабіць сіласы... Цягнулася гэта месяц часу. І зноў атрымаўся... гной...

Журналісцкага голасу тут мала. Патрэбна пракурорская рука, узброеная адпаведнымі параграфамі, патрэбна таксама разумная рада добрых спецыялістаў, якія знайшлі б нейкія спосабы выхаду новаберазоўскаму ПГР-у на шлях дбайнай і высокатаварнай гаспадаркі.

З Новага Беразова адпраўляемся ў Навасады, дзе за вёскаю, за чыгуначнай дарогай знаходзіцца аграмадная свінаферма, гаспадаром якой з'яўляецца СКР Гайнаўка. Пра яе я ўжо, зда-

(Працяг на стар. 4)

МАГАЗІН-ГІГАНТ

Важнае для ўсіх беластаччан і тых, што прыязджаюць у Беласток за пакупкамі (у апошні час нават варшавяне): няхай схаваецца таварны дом „Новы"! У Беластоку, на скрыжаванні вуліц Кюры-Складоўскай і Весялоўскага стаіць новы магазін-гігант пад гучнай назвай „Цэнтраль".

Доўга чакалі ўсе заканчэння будовы і адкрыцця новага універмага. Ну, і дачакаліся. Пагляньце, колькі легкавых машын з варшаўскай рэгістрацыяй стаіць ля „Цэнтраля"! А гэта аб нечым гаворыць. Выбар багаты, і не знойдзецца такога, хто б выйшаў з новага магазіна з пустымі рукамі. Можна тут купіць усе прамысловыя тавары, неабходныя ў штодзённым жыцці.

У магазіне пакупкі адбываюцца ў асноўным сістэмай самаабслугоўвання. Адным словам, хутка і спраўна. Гадавы тавараабарот прадугледжвае 356 мільёнаў злотых. У новы магазін тавары беспасрэдна (у 70%) будуць паступаць ад прадуцэнта, а гэта абазначае, што будуць яны хутка і верна трапляць да пакупніка.

У новым універмагу працуюць 272 асобы. Для іх створаны добрыя ўмовы працы. Ёсць тут пакоі для адпачынку, сталовая, медыцынскі пункт, ёсць таксама кліматызацыя, дзякуючы якой будзе рэгулявацца тэмпература паветра ў „Цэнтралі".

Новы гандлёвы аб'ект з'яўляецца адным з большых і сучасных у Польшчы. У яго архітэктуры прыменена сталёвая канструкцыя. Ажурная, алюмініевая элевацыя сцен дазволіла пазбегнуць вялікіх вокан, праз якія праходзіла б вялікая колькасць некарысных у даным выпадку сонечных праменняў.

Каля магазіна ўладальнікі самаходаў могуць пакінуць сваю машыну, паколькі побач знаходзяцца паркінгі на 80 месц.

Заходзьце ў новы магазін-гігант! На першым паверсе вы зможаце купіць там усё, што патрэбна вам у хатняй гаспадарцы, на другім — вопратку, матэрыялы і многа чаго іншага.

А. Ч.
Фота **Я. Цялушэцкага**

НАСТАЎНІЦКІ ШЛЯХ

Ён належыць да таго пакалення нашай працоўнай інтэлігенцыі, якой жыццё не паскупіла крутых паваротаў і суровых выпрабаванняў.

Дырэктар васьмікласнай пачатковай школы ў Вольцы Нурэцкай, што ў Мілейчыцкай гміне, *Пётр Зубрыцкі* паходзіць з сялянскай сям'і з мястэчка Нарва. Там закончыў пачатковую школу, там таксама сплыло яго летуценнае дзяцінства і юнацтва: вясной ды ўлетку за статкам кароў і ў тупанні каля гаспадаркі, а ўвосень і ўзімку спачатку ў школе, а потым пры малацьбе. Зрэдку перападаў сякі-такі заробак, дзе адзін злоты за ўвесь дзень працы лічылася не абы-якім шанцам.

Першы паварот у бесперспектыўным жыцці маламястэчковага хлопца на-

(Працяг на стар. 4)

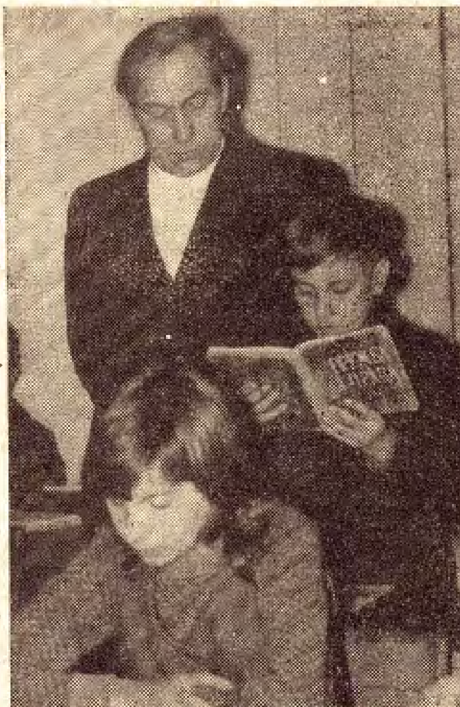

Дырэктар васьмікласнай школы ў Вольцы Нурэцкай П. Зубрыцкі на ўроку беларускай мовы ў VIII класе.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

ШТО НОВАГА?

За кулісамі „Свабоднай Еўропы"

Прага. 29 студзеня тут адбылася прэс-канферэнцыя, на якой выступіў афіцэр чэхаславацкай разведкі Павел Мінаржык, што вярнуўся гэтымі днямі на радзіму пасля сямігадовай работы на Захадзе.

Ён паведаміў, што з 1968 года і па нядаўнія дні працаваў на падрыўной радыёстанцыі ў Мюнхене, якая крывадушна называе сябе „Свабодная Еўропа", хоць яна мае мала чаго агульнага з Еўропай і зусім нічога са свабодай. У поўнай меры гэта адносіцца і да радыёстанцыі „Свабода", якая перадае на мовах народаў СССР, сказаў П. Мінаржык.

У абодвух выпадках, падкрэсліў разведчык, размова ідзе аб інструментах падрыўной шпіёнскай дзейнасці Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення ЗША, накіраванай супраць краін сацыялістычнай садружнасці.

Радыёстанцыя ў Мюнхене выконвае таксама функцыі кіруючага цэнтра эмігранцкіх арганізацый, каардынуючы іх дзейнасць супраць краін сацыялістычнай садружнасці.

Для кіраўніцтва радыёстанцыямі ў 1974 годзе пры кангрэсе ЗША быў створаны „камітэт па пытаннях міжнародных перадач". У кастрычніку 1975 года ён выдаў даклад аб іх дзейнасці, дзе паведамлялася, што абедзве радыёстанцыі сканцэнтроўваюць сваю ўвагу на зборы інфармацыі і аналізе становішча ў СССР і іншых сацыялістычных краінах. Гэтым пытанням прысвечана 44-60 працэнтаў іх часу ў эфіры.

Хацеў бы напомніць, сказаў Мінаржык, што гэты даклад быў падрыхтаваны ўсяго праз два месяцы пасля падпісання ў Хельсінкі Заключнага акта агульнаеўрапейскай нарады.

Кіраўніцтва радыёстанцыі ў Мюнхене арыентавала на барацьбу супраць ідэі еўрапейскай бяспекі і супрацоўніцтва і эміграцкія арганізацыі. Гэта дзейнасць накіроўваецца ЦРУ. Яна добра вядома ў „камітэце па пытаннях міжнародных перадач" пры кангрэсе ЗША, а таксама ў дзяржаўным дэпартаменце ЗША.

Старшыня „камітэта па пытаннях міжнародных перадач" Дэвід Эбшыр паведаміў, што па пытаннях дзейнасці „Свабоднай Еўропы" і „Свабоды" ажыццяўляюцца рэгулярныя кантакты з амерыканскімі пасламі ў СССР і іншых сацыялістычных краінах, пункты гледжання якіх прымаюцца да ўвагі.

Ідэя стварэння радыёстанцый у Мюнхене нарадзілася ў ЦРУ. Пад поўным і непасрэдным кантролем амерыканскай разведвальнай службы ажыццяўлялася кіраўніцтва імі. Цяпер гучаць сцвярджэнні, што, маўляў, эра ЦРУ на гэтых радыёстанцыях закончылася ў 1971 годзе, як паведамляюць адны крыніцы, або ў 1972 годзе, як заяўляюць іншыя. З самага пачатку сваёй работы ў „Свабоднай Еўропе" я меў цэлы рад доказаў аб рабоце ЦРУ на кіраванні „Свабоднай Еўропай", аб спосабах і метадах гэтай работы.

Я магу з поўнай адказнасцю заявіць перад усёй сусветнай грамадскасцю, сказаў П. Мінаржык, што розныя фармальныя рэарганізацыі статута радыёстанцый у Мюнхене з'яўляюцца толькі ашуканствам амерыканскай і сусветнай грамадскасці, што сутнасцю „Свабоднай Еўропы" і „Свабоды" па-ранейшаму застаюцца ідэі халоднай вайны і што ЦРУ па-ранейшаму захоўвае ў іх свае пазіцыі.

Агенты ЦРУ, якія працавалі на гэтых радыёстанцыях, застаюцца там і па гэты дзень на кіруючых месцах. Гэтыя радыёстанцыі былі і засталіся разведвальнай і прапагандысцкай службай і органам амерыканскага шпіянажу, падкрэсліў П. Мінаржык. ЦРУ праз сваіх людзей і з дапамогай адпаведнага знешняга камуфляжа вызначае таксама праграму перадач і работу філіялаў абедзвюх станцый у Парыжы, Рыме, Лондане, Вене і Бруселі.

60 працэнтаў іх амерыканскага персаналу складаюць штатныя або няштатныя супрацоўнікі ЦРУ або ваеннай разведвальнай службы „Джы-2". Існаванне гэтых падрыўных радыёстанцый з'яўляецца грубым парушэннем норм міжнароднага права, Статута ААН, а таксама прынцыпаў, якія ўрады 35 краін, у тым ліку ЗША і ФРГ, замацавалі ў Хельсінкі.

М. Абелеў

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

У Мінску 27 студзеня адбылася рэспубліканская ўстаноўчая канферэнцыя Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (Беларускае таварыства „Радзіма"). У ёй прынялі ўдзел прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, устаноў, міністэрстваў і ведамстваў БССР, рэспубліканскіх саюзаў і аб'яднанняў, друку, радыё і тэлебачання.

НОВАЕ ТАВАРЫСТВА „РАДЗІМА"

Дакладчык — старшыня аргкамісіі, народны артыст СССР Р. Р. Шырма і выступіўшыя ў спрэчках падкрэслівалі, што актыўная знешнепалітычная дзейнасць ЦК КПСС і Савецкага ўрада па ажыццяўленню выпрацаванай XXIV з'ездам партыі Праграмы міру прывяла да значнага змякчэння міжнароднай напружанасці, далейшага ўсталявання прынцыпаў мірнага суіснавання.

Перад новай грамадскай арганізацыяй — Беларускім таварыствам „Радзіма" — стаяць важныя задачы па растлумачэнню за рубяжом знешняй і ўнутранай палітыкі нашай сацыялістычнай дзяржавы, выхаванню ў суайчыннікаў патрыятычных пачуццяў, выкрыццю антысавецкай прапаганды.

На канферэнцыі ўказвалася на неабходнасць актывізацыі работы з той мэтай, каб дакументы, матэрыялы, рашэнні XXV з'езду КПСС сталі шырока вядомы сярод нашых землякоў за рубяжом. Трэба ўсямерна расшыраць кантакты і культурныя сувязі з прагрэсіўнымі зарубежнымі арганізацыямі суайчыннікаў для захавання і ўмацавання міру, у інтарэсах дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі.

Удзельнікі канферэнцыі прынялі статут, а таксама выбралі Савет Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. На першым яго пасяджэнні выбраны прэзідыум. Старшынёй прэзідыума выбраны народны артыст СССР Р. Р. Шырма.

У рабоце канферэнцыі ўдзельнічалі госці з Украіны, Літвы і Латвіі, якія прадстаўляюць таварыствы і камітэты па культурных сувязях з зарубежнымі суайчыннікамі.

(Белта)

Музей працоўнай славы Мінскага аўтамабільнага завода.

Фота Э. Трыгубовіча.

УНІВЕРСАЛЬНЫ ДАВЕДНІК НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

НА СТАРОНКАХ БЕЛАРУСКАЙ САВЕЦКАЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ

Гэтыя дванаццаць аб'ёмістых амарантавых тамоў з залацістым цісненнем на вокладках — **Беларуская Савецкая Энцыклапедыя** — па праву могуць лічыцца самым велічным дасягненнем сучаснай беларускай савецкай навукі і паліграфічнай прамысловасці БССР.

У стварэнні гэтага манументальнага выдання прыняў удзел вялікі калектыў самых выдатных прадстаўнікоў навукі БССР і іншых савецкіх рэспублік — больш за 5 тысяч аўтараў, сярод іх 125 акадэмікаў і членаў-карэспандэнтаў Акадэміі навук СССР, Акадэміі навук БССР і галіновых акадэмій навук, 544 дактары навук і прафесары, 1650 кандыдатаў навук, партыйныя і дзяржаўныя работнікі, спецыялісты па розных галінах жыцця. У выніку іх працы ў БелСЭ знаходзіцца 34 тысячы 409 артыкулаў і, апрача гэтага, выдадзен спецыяльны, дванаццаты том, цалкам прысвечаны Беларускай ССР. Разам у БелСЭ знаходзім звыш 13 тыс. ілюстрацый і карт, у тым ліку 1554 ілюстрацыі і 172 карты шматкаляровыя. За адносна кароткі час, няпоўныя шэсць год (1969-1975), з паліграфічнага камбіната імя Якуба Коласа ў Мінску выйшла ў свет 300 тысяч экземпляраў (кожны том БелСЭ выдадзен тыражом у 25 тысяч экземпляраў), г.зн. 192 мільёны 200 тысяч старонак убарыстага тэксту ў дзве калонкі кожная!

„Беларуская Савецкая Энцыклапедыя (БелСЭ) выдаецца ўпершыню ў гісторыі беларускага народа, — заўважае ва ўступным артыкуле яе рэдакцыйная калегія і далей падкрэслівае, што „такая знамянальная падзея стала магчыма ў выніку магутнага росту сацыялістычнай народнай гаспадаркі, навукі і культуры Савецкай Беларусі, дзякуючы жыватворнаму дзеянню ленінскай нацыянальнай палітыкі нашай партыі".

Цэнтральнае месца ў БелСЭ займае Беларусь, яе гісторыя і сучаснасць, эканоміка, навука, культура, прырода, гарады, мястэчкі і сёлы; постаці яе выдатных дзеячоў з мінулага і нашай сучаснасці. БелСЭ — гэта ўсебаковая крыніца беларусазнаўства, на самай справе „выданне, вартае народа, які мае багатую і слаўную гісторыю, гераічную сучаснасць і разам з усімі братнімі народамі СССР паспяхова будуе камуністычнае грамадства".

Побач з беларускай праблематыкай у БелСЭ значнае месца адведзена іншым народам СССР, а таксама краінам усяго свету і сярод іх — нашай Айчыне, Народнай Польшчы. Ва ўсіх яе тамах знаходзім шмат матэрыялаў аб Беласточчыне. Якраз на іх мы і хочам звярнуць увагу ў цыкле нашых артыкулаў „На старонках Беларускай Савецкай Энцыклапедыі". Спадзяемся, што яны зацікавяць нашых чытачоў. І так, пачынаем ад тэмы —

СУЧАСНАЯ БЕЛАСТОЧЧЫНА Ў БЕЛСЭ

Перш за ўсё ў артыкуле „Польшча" (т. VIII, с. 502-12) чытаем: „Развіваюцца дружалюбныя адносіны паміж ПНР і БССР па лініі дзяржаўнай, партыйна-грамадскай, паміж асобнымі калектывамі працоўных, супрацоўніцтва ў галіне эканомікі, навукі, культуры. На нафтаперапрацоўчы камбінат у Плоцку па нафтаправодзе „Дружба" ідзе і беларуская нафта. ПНР удзельнічала ў будаўніцтве Салігорскіх калійных камбінатаў (у БССР — І. С.) і атрымлівае частку іх прадукцыі. Больш за 30 прадпрыемстваў БССР выконваюць заказы польскай прамысловасці. Расшыраецца экспарт польскіх тавараў на Беларусь. Шматгадовае супрацоўніцтва паміж Брэсцкай, Гродзенскай абласцямі і Люблінскім, Беластоцкім ваяводствамі, паміж Мінскай, Віцебскай абласцямі і Варшаўскім, Зялёнагурскім ваяводствамі. Пэўны абмен вядуць ВНУ БССР і ПНР, АН БССР і АН ПНР". У гэтым жа артыкуле памешчан здымак г. Беластока, і адзначана, што ў Польшчы „жывуць таксама ўкраінцы, беларусы (пераважна ў Беластоцкім ваяводстве), літоўцы і інш.", а ў артыкуле

(Працяг на стар. 4)

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 21.II. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Mat. 8.50 Zepchnięci w Ciemność — film fab. 10.00 Dla szkół (kl. VII) Zool. Ryby słodk. i morskie. 11.05 (kl. VIII) Geogr. Wzdłuż Andów. 13.45 Tech. Rol. Mat. 14.30 Mech. rol. 15.00 Red. Szk. zap. 15.10 Pr. I prop. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Jazdy na nartach uczy Karl Schranz. 15.40 Dzien. 15.50 Obiektyw. 16.10 Za kierownicą. 16.30 ZWIĄZEK RADZIECKI MIĘDZY ZJAZDAMI. 17.00 Halowe ME w Lekkiej Atletyce. 18.20 Sobota Mł. 19.20 Dobr. 19.30 Monitor. 20.20 Saskatchewan — film fab. USA. 21.45 Dzien. 22.05 Sport. 22.15 Pr. estrad. 22.55 Opow. Star. Pana.

Niedziela 22.II. 6.25 Tech. Rol. Mat. 6.55 Mech. rol. 7.25 Kurs Rol. 8.00 Przyp., radz. 8.10 Now. w domu i zagr. 8.35 Bieg po zdr. 8.50 Pr. dnia. 8.55 Sport. 9.00 TELERANEK. 10.20 Antena. 10.40 Krzysztof Kolumb — film ser. 11.50 Lekt. Pegaza. 12.10 Dzien. 12.30 Spadkobiercy zwycięstwa — film radz. 13.40 Piórkiem i węglem. 14.05 Dla dzieci: L. J. Kern — Zagadkowy dziadek — wid. lalk. 15.00 Los. Duż. Lot. 15.15 Sport. 17.35 Nie tylko piosenka. 18.15 Refl. ob. 18.30 Operowe qui pro quo. 19.15 Wieczor. 19.30 Dzien. 20.20 Bajka dla dor. 20.35 Widowisko muz. 21.55 Ofiara — film ser. (Nana). 22.40 Sport.

Poniedziałek 23.II. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.25 Mat. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.40 Echo stad. 18.10 Wesele — film ser. (Stülpner — zbójnik z gór). 18.55 Mam pomysł. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Teatr TV: B. Brecht — „Opera za trzy grosze". 21.55 Dzien. 22.10 Śpiewa E. Strzałkowska. 22.30 Pr. publ.

Wtorek 24.II. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Mat. 9.00 Dla szkół (kl. V) J. pol. Spotk. z pisarzem. 10.00 (kl. II lic.) J. Słowacki. „Balladyna". 11.05 (kl. VII—VIII) Wych. plast. Architekt. wnętrz. 12.00 (kl. IV lic.) J. pol. B. Brecht. Matka Courage i jej dzieci. 13.45 Tech. Rol. Chem. 14.30 Upr. rośl. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Pr. muz. 17.25 X Y Z — cz. I. 17.55 Stud. Tel. Mł. 18.45 Fakty, Op., Hip. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Przyp., radz. 20.30 Nieznajoma z baru Bolero — film ser. (Trzecia granica). 21.20 Świat i Polska. 22.05 Dzien. 22.20 Śpiewa L. Senczina.

Środa 25.II. 6.00 Tech. Rol. Chem. 6.30 Upr. rośl. 7.00 W drodze do nowego. 8.00 Nieznajoma z baru Bolero — film ser. 9.00 Dla szkół (kl. VII) Chem. Wiązanie chem. 10.00 Fiz. O cieple. 11.05 (kl. VIII) Fiz. Śladami Maxwella. 12.00 Chem. Pożyt. związki wapnia. 12.45 Tech. Rol. Wskaz. met. 13.25 Mat. 14.40 Kurs Przyg. na wyższe ucz. Fiz. 15.15 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.45 Los. Mał. Lot. 18.00 Koronni świadkowie — film dok. 18.30 Pr. muz. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Sybiraczka — film fab. radz. 22.30 Dzien.

Czwartek 26.II. 6.00 Tech. Rol. Wskaz. met. 6.30 Mat. 7.00 Sybiraczka — film fab. radz. 9.05 Dla szkół (kl. VIII i I lic.) Przysp. obr. Współcz. broń. 10.00 (kl. II lic.) J. pol. Mickiewicz, Słowacki, Krasiński. 11.05 (kl. III lic.) Skamandryci i Awangarda. 13.45 Tech. Rol. J. pol. 14.30 Fiz. 15.05 Mat. w szk. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Ekran z brat. 18.05 Poligon. 18.25 Hasior w studio — rep. 18.40 Anatom. sukcesu. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Przyp., radz. 20.30 Złoto Londynu — film fab. wł.-ang. 22.00 Dzien. 22.15 Stud. z Pegazem.

Piątek 27.II. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Fiz. 7.30 Złoto Londynu — film krym. wł.-ang. 9.00 Dla najmł. (kl. III) Nuty pana Fryderyka. 10.00 (kl. VI) Geogr. W Krainie Wielkich Dolin. 11.05 (kl. VII) Wych. ob. Szkoła środowisk. szkołą przyszł. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.25 Mat. 14.40 Kurs Przyg. na wyższe ucz. Mat. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.35 Latający Holender. 18.05 Inf. Wyd. 18.20 Giełda report. 18.55 Człowiek i przyroda — film dok. hiszp. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.45 Pr. rozr. 21.25 Drogowskazy. 22.10 Żywoty instrument. 23.10 Dzien.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 20.II — 8.15 Film fab. 13.20 Film fab. 16.30 Koncert. 19.30 Hokej. CSKA—Chimik.

Sobota 21.II — 10.05 Koncert. 11.40 Film fab. 12.50 Hokej. Dynamo (Moskwa) — Torpedo. 15.00 W świecie zwierząt. 16.45 Film fab. 19.30 Spotk. teatr. 21.05 Łyżwiarstwo szybkie. M. Św.

Niedziela 22.II — 11.30 Film fab. 12.50 Hokej. Spartak-Traktor. 14.15 Panorama międzynar. 15.00 Lekkoatletyka. Halowe ME. 16.25 Film fab. 18.00 Klub film. 19.30 Zaprasza stud. konc. w Ostankino.

КІНО

Białowieża Dramat namiętności — kan. 24—25. Pułapka w delcie Dunaju — rum. 26—27. Ballada o Kowpaku — radz. 28—29.
Czeremcha Wspaniały interes — wł. 24—25. Awans — pol. 28—29.
Czyże Polska gola — pol. Odstrzał — USA. 25—29.
Dubicze Cerkiewne Weronika w kraju czarów — rum. Ktoś za drzwiami — fr. 25—29.
Gródek Dramat namiętności — kan. 28—29.
Kleszczele Śmiałość — radz. 24—25. W drodze na Kasjopeję — radz. 26—27. Charlęy Varrick — USA 28—29.
Michałowo Haiti wyspa przeklęta — USA 24—25. Konformista — wł. 26—27. Zbrodnia w klubie tenisowym — jug. 28. Droga do ojczyzny — pol. 29.
Milejczyce Śmierć na zakręcie — NRD 24—25. Tomcio Paluch — fr. 26—27. Doktor Judym — pol. 28—29.
Narew Przygody Hucka Finna — radz. Godzina za godziną — pol. 25—29.
Narewka Gorący śnieg — radz. Tylko wtedy gdy się śmieje — 25—29.
Nurzec Wynajęty człowiek — USA 24—25. Przygody małego Bambino — rum. 26—27. Czerwone i białe — pol. 28—29.
Orla Był sobie drozd — radz. Queimada — wł. 25—29.
Rajsk Pierwsza spokojna noc — wł. Płonąca tajga — radz. 25—29.

B.Z.Graf. Zam. 389 F-2

Няма гора ў Рыгора

Верамеюк Рыгор з Аўгустова, што ў Бельскай гміне, як і кожны селянін, цесна звязаны з гаспадаркай. Таксама як і ўсе: арэ, сее, косіць, зорка сочыць, каб нават найменшы кавалак з яго дванаццаці гектараў не застаўся ляжаць аблогам. Кожная пядзь зямлі з году ў год дыхае жыццём. Тут на двухгектаравым прасторы шэпчацца ячмень з пшаніцай, там у абдымках сонечных праменняў расплываецца жоўтай усмешкай амаль цэлы гектар рапсу, а вунь пры самай мяжы, нібы мора, хвалюецца паўтара гектара сінявокага ільну. Не крыўдзіць ён і бульбы. І яна мае свой куток паверхняю каля двух гектараў, з якіх кожны год дванаццаць тон атрымлівае наша дзяржава.

Па кароткім аглядзе палёў давайце заглянем на панадворак гаспадара. Вялікі, прыгожы, мураваны дом з тэлевізійнай антэнай так і запрашае:

— Заходзьце далей!

І вось мы знаходзімся на шырокім панадворку, забудаваным рознымі гаспадарчымі будынкамі. Следам за гаспадаром накіроўваемся да тых, дзе, чакаючы першых подыхаў вясны, прымасціліся на зімовы адпачынак сельскагаспадарчыя машыны. Многа трэба было б пералічаць, але, агульна гаворачы, ёсць тут усе, у якія можна запрэгчы каня. Аднак у гаспадарцы Р. Верамеюка ўсе яны ўжо памалу становяцца перажыткам. Уваходзіць поступ. Сведчыць аб гэтым новы трактар, які, спіхнуўшы на далейшы план каня, пачаў уводзіць свае парадкі.

А вось машыны зусім іншыя: млынок для чысткі зерня, малатарня, крайзэга. Тут ані конь — ані трактар. Тут панам з'яўляецца ток.

— А што гэта? Што гэта за такі вялікі белы будынак?

— Гэта кароўнік, — паясняе нам гаспадар.

Так, гадоўля з'яўляецца тым агеньчыкам, за святлом якога ідзе наш гаспадар. Праўда, жывёлагадоўляй займаўся ўжо ён і раней.

— Тады, аднак, было невядома як, — гаворыць. — Не ведаў, ці гадаваць свіней, ці букатаў?

Усё ж такі перамагло другое. Аднак, пачатак заўсёды цяжкі. Не хапала памяшкання, і Р. Верамеюк здаваў толькі па тры штукі ў год. Задума, аднак, нібы зерне, усё брыняла ды брыняла і нарэшце прарэзалася зялёным парасткам. І так з'явіўся кароўнік, а неўзабаве і чатырохногія жыхары — 10 букатаў і 7 цялят.

Адчыняюцца дзверы — і мы ўжо ў прасторным кароўніку, які змяшчае 17 штук. З аднаго боку — загарадзі, з другога — кармушкі. Каб аблегчыць працу, тут закладзены спецыяльны ланцуг для выгортвання гною.

Гадуе гаспадар і дойных кароў. Гэта як бы другі напрамак, аб якім у апошнюю хвіліну Верамеюк думае даволі сур'ёзна. Дзеля гэтага купіў ён шведскую электрычную даярку.

Семнаццаць і пяць — дваццаць дзве штукі. Многа! Летам то бяды няма. Амаль палавіна гаспадаркі — гэта лугі і абгароджаныя дротам, да якога падключаны „пастух", выганы. І як толькі зазелянее трава, букаты ды цяляты пакідаюць свой хлеў і цэлае лета пасуцца на волі, толькі што нейкі час гаспадар пераганяе іх з адной загарадзі ў другую. Зразумела, трава ж мусіць адрасці. Але ж такая пара не вечная. Халады позняй восені зноў заганяюць іх у хлеў. Тады і падумай, чым карміць. Верамеюк не мусіць аднак так моцна думаць. Корму ў яго заўсёды хапае. Робіць травяны сілас, садзіць многа буракоў, насенне якіх атрымлівае з доследнага сельскагаспадарчага прадпрыемства ў Шэпятове, з якім ужо даволі доўга супрацоўнічае, а таксама абяспечваецца сенам. Калі жывёла дасягае 500 кг, тады наступае час продажу.

Рыгору Верамеюку 47 год. На гаспадарцы дапамагаюць яму жонка і дзеці, з якіх адзін сын вучыцца ў школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Бельску. Сам гаспадар таксама паглыбляе свае веды, здабытыя ў практыцы. Мае ён даволі вялікую бібліятэку сельскагаспадарчых кніг.

Але час развітацца з Рыгорам Верамеюком.

— Прыедзьце летам! Тады мая гадоўля павялічыцца ды ўбачыце, як гэта ўсё выглядае на выгане, — запрашае, паціскаючы на развітанне руку.

М. Шаховіч
Фота Я. Цялушэцкага

Міхась Савіцкі, Мінск. „Добраахвотнікі".

АРТЫКУЛ ДЫСКУСІЙНЫ

ШТО з традыцыяй?

Шостага, сёмага і восьмага студзеня гэтага года я святкаваў у роднай вёсцы. Слова „святкаваў" тут поўнасцю апраўдвае сябе, бо гэта ж Каляды, першы і другі дзень Раждժаства, а раўнапраўна святкуецца тут яшчэ і трэці дзень, толькі я з рацыі сваіх абавязкаў змушаны быў перарваць гэтае святкаванне. Памыляецца той, хто лічыць, што гэтыя традыцыйныя святы нашай вёскі страцілі сваё значэнне. Не, бадай не хутка яшчэ страцяць. Праўда, заціраюцца (а некаторыя ўжо беспаваротна загінулі) традыцыі, звязаныя з іх святкаваннем, але размах і фантазія ў іх падрыхтоўцы і святкаванні тыя ж самыя, а часам і большыя. Напрыклад, не можа быць і гаворкі аб тым, каб хто не святкаваў усіх трох дзён, хаця і мае тэрміновую работу, і не таму; як калісьці, што гэта багахульства, а проста таму, што гэта свята. А гляньма на багацейшы святочны стол. Чым розніцца ён ад дзедаўскага і прадзедаўскага святочнага стала? У суме нямногім. Ну, напэўна сама мэбля — стол іншы, бо і новы, і паліраваны, і крашаны, і накрыты таксама не даматканым абрусом, а фабрычным, але паміж гэтым сталом і абрусом, усё ж ляжыць духмянае, абавязкова грудавае, сена, а над сталом у куце прымацавана каляда. А на стале...? Вой! Чаго ж няма на гэтым стале? Жытні хлябец дамашняй работы ёсць, мяса і кілбасы, таксама ўласнага вырабу, ёсць, цёрты моцны хрэн ёсць, аладачкі, і то абавязкова на алеі, ёсць, цёрты мак ёсць, баравікі абавязкова ёсць, рыба... — рыба проста касякамі плыве на стол, а потым абавязкова яблычныя і грушавыя шчолкі. Усё ж гэта абавязкова мусіла быць і на дзедаўскім і прадзедаўскім стале, а правільней кажучы, таму мусіць быць на сучасным святочным стале, што было яно на дзедаўскім і прадзедаўскім стале. Розніца можа быць ізноў толькі невялікая. Цяпер гэтыя святочныя прысмакі больш багата пастаўлены, расстаўлены і з большай віртуознасцю прыгатаваны. Але віна тут не дзедаўская ці бадай бабак нашых, а заслуга не наша, а толькі і выключна капрызніцы-кулінарыі, якая не стаіць на месцы. Але на тым яшчэ не канец традыцыйнаму святочнаму меню. Кожны з нас, ураджэнцаў вёскі, дасканала помніць смак і святочнай куцці, і аўсянага кісялю, і, прабачыць мне грэшнаму традыцыя, скажам адкрыта, на наш час смакавыя якасці іх не ахці ўжо і якія. Аднак у традыцыйнай нашай сучаснай вёсцы мала на якім стале не ўбачыш іх, нягледзячы на тое, што на іх падрыхтоўку патрэбна і многа ўмення, і працы, і часу. А калі, па той ці іншай прычыне, іх не акажацца на святочным стале, то ўжо гаворачка пра іх напэўна будзе і то такая, што дай бог каб пра нас так гаварылі.

Час аставіць у спакоі святочны стол, а то каб часам традыцыйная кулінарыя не ўбаюкала нашага пачуцця меры і не давяла да непажаданых хвароб страўніка. Гляньма на іншыя калядныя традыцыі, ці ж іх больш не захавалася ў нас? Захавалася. Вось першы дзень свят. Ужо ад самага рання неспакойна на вуліцы. Гэта чародкі дзяцей і старэйшай моладзі. У іх усіх прыўзняты святочны настрой. Яны рыхтуюцца да калядавання. Калядаваць будуць і дзяўчынкі, і хлопчыкі, і нават старэйшыя, хто з звяздой, а хто проста так. Гэтая традыцыя, зразумела, дзе яна яшчэ захавалася, у асноўным нязменная ад цэлых стагоддзяў: і песні тыя самыя, і звязда больш-менш такая самая, і сам працэс калядавання традыцыйны. Спачатку калядуюць маленькія дзеці, часам дашкольнага ўзросту, ну, зусім яшчэ людынкі-крахатулькі, але як жа стройна і задзёрна цягнуць сваё „раждժаство", а потым, з кожнай новай партыяй, старэйшыя. І хаця іх, каляднікаў, вядзе пад вокны хутчэй усяго не адна традыцыя, а фінансавыя меркаванні, але ўсё ж такі традыцыя цікавая і забываць пра яе нам не варта. Гэтых традыцый засталося ў нас не так ужо многа і таму, па меры нашых магчымасцей, трэба іх аберагаць, апісваць, вывучаць і абнародаваць. І найбольшая роля ў гэтым павінна прыпасці, безумоўна, аддзяленню беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта, як найбольш кампетэнтнай у гэтых справах і з найбольшымі магчымасцямі ўстанове. Варта было б, мне здаецца, больш смела апрацаваць адпаведныя тэмы нават на магістэрскія дысертацыі. Во дзе была б работа! Бо ў гэтай галіне ў нас дасюль зроблена вельмі нямнога. Сабрана, праўда, крыху фальклорнага песеннага матэрыялу, крыху казак і легенд, часткова распрацавана радаслоўная мясцовых назваў і гэта бадай

(Працяг на стар. 5)

ХРОНІКА

Справаздачна-выбарная кампанія БГКТ набрала поўнага размаху. У многіх гуртках у канцы студзеня адбыліся сходы.

■ На справаздачна-выбарны сход гуртка БГКТ у Хілімонах (гміна Новы Двор) 31 студзеня прыбыў старшыня ГП Мікола Самоцік. Расказаў ён аб дзейнасці Беларускага таварыства ў беларускіх асяроддзях Польшчы. Прысутныя выбралі новае праўленне гуртка ў складзе: Уладзімір Сівіцкі — старшыня, Станіслаў Ганчарук — сакратар і Уладзімір Піруta — скарбнік. У рады БГКТ прынялі траіх сяброў.

■ 31 студзеня ў Ячне (гміна Дуброва Беластоцкая) у працах сходу гуртка БГКТ браў удзел намеснік старшыні ГП, галоўны рэдактар „Нівы" Георгій Валкавыцкі. БГКТ-оўцы выбралі ў праўленне гуртка наступныя асобы: Аляксандр Каленік — старшыня, Юрка Сівіцкі — сакратар, Галіна Канстанчук — скарбнік, Іван Ліханаў і Павел Санік — члены. Дэлегатам на VIII з'езд БГКТ выбраны Аляксандр Каленік. 8 асоб уступіла ў рады БГКТ.

■ У той жа дзень адбыўся справаздачна-выбарны сход у вёсцы Острава. Абслужыў яго Сакрат Яновіч. Пяціасабовае праўленне гуртка ўзначаліла Марыя Цюрук. Сакратаром выбрана Крыстына Хала, скарбнікам — Юрка Тарасевіч, а членамі — Бажэна Сакалевін і Данута Санік. Чатыры асобы выказалі жаданне быць членамі БГКТ. Дэлегатам на з'езд выбрана Марыя Цюрук.

■ 31 студзеня адбыўся таксама справаздачна-выбарны сход у гуртку БГКТ у Грэбенях (гміна Дуброва Беластоцкая), на якім было выбрана новае праўленне: Уладзімір Ляўко — старшыня, Уладзімір Лантоўскі — сакратар і Уладзімір Салейка — скарбнік. 4 асобы прыняты ў рады БГКТ. Сход абслужыла кіраўнік арганізацыйнага аддзела ГП Яўгенія Іванюк.

■ 1 студзеня ў памяшканні ГП БГКТ адбыўся агляд беларускай песні, арганізаваны двума аддзеламі — гарадскім у Беластоку і беластоцкім.

■ 4 студзеня Галоўная рэвізійная камісія правяла кантроль статутовай дзейнасці ГП БГКТ за 1975 год. (мх)

Пачатак на стар. 1

ЁСЦЬ ЯНЫ — РЭЗЕРВЫ!

ецца, двойчы пісаў, але сёння цікавіць мяне тут нарыхтоўка кармоў. **Аказваецца, што Гайнаўскі СКР кармавыя мяшанкі для навасадаўскай фермы прывозіць аж з Аўгустова ў Сувальскім ваяводстве, і дзеецца ўсё гэта ў той час, калі на месцы ў Гайнаўцы знаходзіцца магутная ГС-аўская мяшалка, якая ў суткі выпускае сто тон такіх жа самых, як аўгустоўскія кармоў. Аднак гайнаўскую кармавую мяшанку адпраўляюць аж пад Гданьск, пад Ольштын...** Такія падпісалі дагаворы і на гэта няма моцных...

Сапраўды? Я не веру.

І зноў Гайнаўка. ГС-аўскі склад вугалю. Сёлета зіма не жартуе. Печкі паліць трэба парадачна. А тут прапануюць сялянам замест вугалю вугальны мел. Ён добры, прыдатны для спецыяльных абсталяванняў, у вялікапрамысловых катлах, але не для сялянскіх печак, якія пераважна зусім не прыстасаваны для атаплівання вугалем. Ад такога мелу ў хаце толькі дым, смурод і, не дай божа, чад.

Дык гаспадары жывапісна клянуць усіх святых і грэшных. Прадаўшчыкі або цярпліва маўчаць, або агрызаюцца: „Пашлі вы... не хочаш, не бяры, ніхто не прымушае. Такі нам з Бельска падаслалі, такі прадаем".

Правяраю ў ВЗГС-е. Так, пацвярджаюць. Здараецца такое, бо такі асартымент, — паясняюць, — вугаль присылаюць нам з шахтаў і нічога зрабіць мы не можам, — бездапаможна разводзяць рукі.

Зноў гэтая бездапаможнасць! А ці выпадкова не з'яўляецца яна пакрыўкай для абыякавасці? А, навошта дакранацца да гэтага?! Хай іншыя пэцкаюць рукі!

Такія адносіны да важных грамадскіх спраў сапраўды нікому не дапамогуць выявіць якія-колеч рэзервы ў нашай гаспадарцы, у нашым грамадскім жыцці. На шчасце, ёсць у нас даволі многа неабыякавых людзей. Вось сакратар Скепка звяртае маю ўвагу на яшчэ адну праблему, істотную для гаспадарчага і грамадскага жыцця Гайнаўскай гміны.

Згодна з усімі законамі гмінная рада пастанавіла, што ў гэтым годзе гмінныя ўлады пачнуць пабудову дарог да Пасечнікаў Вялікіх, дзе добра гаспадараць сяляне і абяцалі яны грамадскую дапамогу; да Бельшчыны, дзе знаходзіцца спулдзельня прадукцыйная, і ў Ліпіны, якія вытыпаваны як вёска дачная, турыстычная. Прапанова, як кажуць, з галавой, поўнасцю абгрунтаваная.

Праўленне мясцовых дарог у Бельску ўсё аднак гэта перакрэсліла і распарадзілася па-свойму, рашыла, што ў гэтым годзе будзе будаваць дарогу з Дубічаў Асочных у Ягаднікі.

— Гэтая дарога, — гаворыць сакратар Ян Скепка, — не мае для нашай гміны ані гаспадарчага, ані грамадскага значэння. Яна проста не найважнейшая. Нягледзячы на тое, праўленне мясцовых дарог абстайвае пры сваім. Мы, аднак, не дапусцім да такога ўжыгага марнатраўства дзяржаўных грошай і грамадскіх сіл.

Вось бачыце — рэзервы ёсць. Хопіць толькі болей уважна паглядзець.

Максім Нурэцкі

(Працяг са стар. 1)

НАСТАЎНІЦКІ ШЛЯХ

ступіў у верасні 1939 г. разам з уз'яднаннем Заходняй Беларусі з БССР. Маючы ўсяго семнаццаць год, ён ідзе працаваць у школу ў Тынявічах Вялікіх, а потым паступае на пяцімесячны настаўніцкі курс у Гайнаўцы. І заняткі на курсе і праца ў пачатковай школе ў Поразаве, дзе яму давялося ў 1940/41 навучальным годзе весці другі клас, на ўсё далейшае жыццё зашчапіла любоў да дзяцей і настаўніцкай працы.

Гітлераўская акупацыя для П. Зубрыцкага абазначала трохгадовую паднявольную працу ў баўэра ва Усходняй Прусіі. А калі ў лютым 1945 г. Чырвоная Армія вызваліла ваколіцы сённяшніх Мікалаек, ён дабравольцам уступіў у армію, каб прыняць удзел у канчатковым разгроме фашыстаў. Як толькі суцішыліся апошнія стрэлы, яму давялося ўзяцца за поручні плуга ды з салдацкай плашч-палаткі нарыхтаваць сявеньку, каб разам з франтавымі сябрамі заараць ды засеяць поле пакінутага нейкім нямецкім графам маёнтку каля Шчэціна. Крочачы па свежай раллі пад промнямі ветлага сонейка першай мірнай вясны, салдат-сейбіт марыў аб родным доме і шчаслівым школьным класе.

Пасля дэмабілізацыі і вяртання ў родную Нараў у апошніх днях 1945 года, ён доўга не заседжваўся дома. Ужо 1 лютага наступнага года пайшоў настаўнічаць у суседнія Клейнікі. Хоць і цяжкія, але цудоўныя дні! Быў вялікі запал да працы, быў і жыццёвы вопыт, але не хапала прафесіянальнай падрыхтоўкі. Па яе ён падаецца на настаўніцкія курсы ў Лембарку. Пасля некалькі год вучыць у Навакорніне і Аўгустове каля Бельска. Прага ведаў і патрэба заангажавання ў грамадскае жыццё краіны кіруе яго ў 1950 г. у Ваяводскую партыйную школу ў Беластоку, а потым на партыйную работу ў галіне прапаганды і асветы.

У 1959 годзе ён зноў вяртаецца да працы ў школе, спачатку дырэктарам пачатковай школы ў Нарве, а вось ужо дванаццаты год на такой жа пасадзе ў Вольцы Нурэцкай.

— Здавалася б, што маючы за плячыма 54 гады жыцця ды 35 год працы, ужо можна было б памаленьку ды паціхеньку тупаць вакол школьных спраў аж да выхаду на пенсію, — у задуме разважае ўголас П. Зубрыцкі. — Але ж вучыць у сучаснай школе — гэта значыць і самому безупынна вучыцца. І вось я, як бачыце, цяпер з'яўляюся студэнтам першага курса завочнага аддзялення кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Увесь свой вольны ад працы ў школе і грамадскіх абавязкаў час, а яго ў дырэктара не так ужо і багата, прысвячаю ўласнай вучобе. Проста забываюся ў ёй: доўга за поўнач чытаю, канспекцірую, зазубрываю напамяць, і, паверце: адчуваю сябе такім жа, як калісьці на настаўніцкім курсе ў Гайнаўцы. Зноў адкрываецца перада мной багацце беларускай культуры. Нядаўна я закончыў кантрольную працу аб сучаснай асвеце ў Беларускай ССР, і яе дасягненні захапілі мяне.

У школе ў Вольцы Нурэцкай 121 вучань. Пачынаючы з другога класа ўсе яны, за выключэннем некалькіх асоб, вучацца роднай беларускай мове. У большасці класаў навучае яе сам П. Зубрыцкі. Хоць у прадмеце адчувае сябе моцна, бо вучыць беларускай мове ўжо сёмы год, але заняткі ва ўніверсітэце ўзбагачаюць яго ўрокі, робяць іх больш змястоўнымі, займальнымі і сучаснымі.

Побач з працай у школе, вучобай ва універсітэце П. Зубрыцкі не спыняе свайго актыўнага ўдзелу ў грамадскім жыцці асяроддзя. Ужо трэці год ён вядзе партыйную вучобу ў мясцовай пярвічнай партыйнай арганізацыі, дзейнічае ў надзорчай радзе ў ГС-е, з'яўляецца ініцыятарам многіх грамадскіх пачынаў моладзі і дарослых пры доглядзе школьнага будынка, пасадцы 12 га лесу на пустэчах ва ўрочышчы Заброддзе і шэрагу іншых прац.

За дасягненні ў асветнай і грамадскай дзейнасці ў мінулым годзе ён узнагароджан Залатым Крыжам Заслугі.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

Тры неразлучныя сябры — Коля Аляксеюк, Юра Касачук і Саша Кульгаўчык з восьмага класа заглыбіліся ў аналіз апавядання Зм. Бядулі „Бондар".

Універсальны даведнік на беларускай мове

(Працяг са стар. 2)

„Беларусы" (т. II, с. 260-8) гаворыцца: „У ПНР жыве каля 200 тысяч беларусаў". У артыкуле „Беласток" (т. II, с. 271) падаюцца асноўныя звесткі па гісторыі горада, яго сучаснасці і, між іншым, інфармацыя: „У Беластоку знаходзіцца Беларускае грамадска-культурнае таварыства (БГКТ)". Нашай арганізацыі прысвечан у БелСЭ спецыяльны артыкул пяра вядомага даследчыка беларуска-польскіх літаратурных сувязей дац. А. І. Мальдзіса (т. II, с. 211), які варта прыгадаць поўнасцю:

„Беларускае грамадска-культурнае таварыства (БГКТ), грамадская арганізацыя, якая вядзе культурна-асветную работу сярод беларускага насельніцтва ў Польшчы. Заснавана ў 1956 г. Галоўнае праўленне ў Беластоку, гарадскія і павятовыя аддзелы — у Беластоку, Варшаве, Бельску, Гайнаўцы, Дуброве, Саколцы, Сямяцічах, Гданьску. З удзелам БГКТ адкрыты кафедра беларускай філалогіі ў Варшаўскім універсітэце (загадчык праф. А. Абрэмбская-Яблонская) і аддзяленне беларускай філалогіі пры завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку. Яны рыхтуюць кадры для беларускіх пачатковых і сямігадовых школ на Беласточчыне. З 1958 г. пры БГКТ працуе беларускае літаратурнае аб'яднанне „Белавежа", члены якога выдалі зборнікі „Рунь" (1959), „Мой родны кут" (1963), „Белавежа" (1965). У Беластоку выйшлі таксама кніжкі беларускіх паэтаў у Польшчы А. Баршчэўскага (псеўданім А. Барскі), Я. Анісаровіча (псеўданім Я. Бурш), В. Шведа. З 1959 г. працуе навуковы гурток, які ў 1960 і 1964 г.г. выдаў зборнікі сваіх прац. БГКТ стварыла беларускі этнаграфічны музей у Белавежы, ансамбль песні і танца „Лявоніха", аб'яднанне беларускіх мастакоў; з 1956 г. выпускае штотыднёвую газету „Ніва" і штогоднік „Беларускі каляндар".

Том, у якім памешчаны гэты артыкул, выйшаў з друку ў 1970 годзе і, зразумела, у ім не маглі знаходзіцца тыя факты з жыцця нашай арганізацыі, якія мелі месца ў апошняе пяцігоддзе.

І. Снарскі

Беларуская літаратура — Аляксандар Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЦІШКА ГАРТНЫ — ЧАСТКА 8

Сялянская лірыка. У адрозненне ад Купалы і Коласа, якія вельмі часта ў сваёй дарэвалюцыйнай творчасці займаліся сялянскай тэматыкай, Цішка Гартны да гэтай тэмы звяртаўся даволі рэдка. Да чыста сялянскіх твораў паэта ў дарэвалюцыйны перыяд па сутнасці належыць усяго шэсць вершаў: „Трэба жыць", „Пажарыска", „Сявец", „Красуй, збожжа", „Касьба", „Песня жняі". Па сутнасці да сялянскага цыкла можна аднесці і верш „Каваль". Аднак мы ўжо гэты твор разгледзелі пры характарыстыцы рамесніцка-пралетарскіх матываў. У нашаніўскі перыяд Гартны напісаў многа вершаў пейзажных, і некаторыя з іх можна звязаць з сялом. Аднак, не выступае ў іх сацыяльны сялянскі элемент.

Верш „Трэба жыць" і „Пажарыска" былі напісаны Гартным у першы перыяд яго творчага шляху, у 1909 годзе. Пішучы гэтыя вершы, Гартны знаходзіўся пад уплывам паэзіі Янкі Купалы. Выступае тут характэрная для Купалы канцэнтрацыя чорных фарбаў у малюнку сельскага жыцця. Гаворачы аб сялянскім побыце, у вершы „Трэба жыць" паэт як бы нанізвае на нітку ўсе сялянскія няшчасці. У селяніна мала дроў, з сялянскай хаты звалілася страха, у сялянскай хаце выбіты вокны, у сялянскіх засеках няма збожжа, у хляве няма жывёлы. Пры тэтым чакае селяніна яшчэ адна бяда — саквістратар, які зойме сялянскую хату. Верш канчаецца слязлівай страфой:

Заліюцца слязьмі вочы,
Сэрца забаліць;
А тут хочаш ці не хочаш, —
Трэба неяк жыць.

Вось гэтае фаталістычнае „Трэба неяк жыць" паўтараецца ў вершы, як прыпеў, як літанія, многа разоў. Верш „Трэба жыць" — гэта лямант бяссільнасці і пасіўнасці. Твор як бы жыўцом выняты з сялянскай лірыкі Сыракомлі, Канапніцкай, ці маладога Купалы. У гэтым творы мала яшчэ самастойнага голасу паэта. Бляск верша, як бляск месяца, — пераняты ад чужога сонца. Аднак, у беларускіх вёсках у дарэвалюцыйны час было аж надта многа галодных і халодных хатак — такіх, якія апісаў Гартны. І, несумненна, паэт у час сваіх падарожжаў не раз сутыкнуўся з імі. І таму не сам факт сялянскай галечы быў пераняты Гартным з творчасці іншых паэтаў, а толькі спосаб яе прадстаўлення, метад яе літаратурнай ілюстрацыі.

У падобнай танацыі ўтрыманы таксама верш „Пажарыска". Бачым у ім карціну крайняга сялянскага няшчасця. Паэт дакладна апісвае спаленую сялянскую хату, раскіданы вакол скромны дабытак, галодных дзяцей і роспач гаспадара. Верш складаецца як бы з дзвюх частак. У першай частцы аўтар дае фатаграфію сялянскай хаты і наваколля. У другой, рэфлексійнай — аўтар ставіць цэлы рад пытанняў, якія датычацца лёсу няшчаснай сям'і.

Куды ім цяпер адзінокім папхнуцца?
Дзе помачы вышукаць, дзе?
Ці будзе каму на іх плач адгукнуцца?
Руку падаць у бядзе?

На гэтыя цяжкія пытанні паэт не дае адказу. Не знаходзіць на гэтыя пытанні таксама адказу чытач.

Вершы „Трэба жыць" і „Пажарыска" сваёй журботнасцю і безнадзейнасцю ў нейкай ступені пераклікаюцца з разгледжанымі ўжо раннімі вершамі Гартнага, у якіх ён асуджаў працу, паказваў яе бессэнсоўнасць і бязмэтнасць. Адчуванні і рэфлексіі чытача пасля прачытання адных і другіх вершаў — аднолькавыя або прынамсі падобныя. Сілаю рэчаў, чытач, ідучы думкамі за аўтарам, пытае, які ж сэнс у цяжкай працы рамесніка і селяніна, калі гэтая праца нішчыць чалавечыя сілы і не дае яму сродкаў на элементарнае ўтрыманне? Гэта аднак толькі адзін аспект роздуму. Разам з ім прыходзіць і іншы. Пераконвае ён нас, што праца — гэта форма змагання, форма ўсведамлення сваёй паднявольнай грамадскай пазіцыі, форма пошуку лепшай будучыні. Несумненна, гэта ўсё разумеў Гартны, бо ў наступных вершах сялянскага цыкла перайшоў да новай інтэрпрэтацыі і вясковай рэчаіснасці.

ЯШЧЭ РАЗ КАРПУК

У 40 нумары „Нівы“ за 1975 г. пад загалоўкам „Зачараваны свет Карпука“ пісалі мы пра маладога семнаццацігадовага таленавітага разьбяра — вучня прафесіянальнай школы ў Гайнаўцы. Звярталі мы ўвагу на не зусім добрыя ўмовы яго ў сувязі з даездам у школу, а таксама на недахоп матэрыялу для разьбы.

Калі наведаў я Антося Карпука другі раз, то ўсё ўжо было інакш. Знік сум з вачэй маладога творца. Перада мной стаяў, усміхаючыся, ужо зусім другі Антось. Дырэкцыя школы, даведаўшыся з „Нівы“ аб таленце свайго першакласніка, як толькі магла, пачала яму дапамагаць. Прызнала яму стыпендыю і месца ў інтэрнаце, якое атрымае ў лютым бягучага года.

— Дзякуючы гэтаму больш часу змагу прысвяціць разьбе, — гаворыць А. Карпук.

Ну і найважнейшае гэта тое, што ў пэўнай ступені развеяліся яго клопаты з дрэвам — неабходным яму матэрыялам, а гайнаўскі дом культуры, даведаўшыся пра здольнасці А. Карпука, узяў некалькі яго прац на выстаўку разьбы.

Дзякуючы атрыманаму месцу ў інтэрнаце, зможа ён хадзіць на заняткі ў гуртку народных разьбяроў, які памяшчаецца ў Доме лесніка.

У апошні час, апрача разьбы, Антось пачаў займацца маляваннем. Уступіў ён у школьны мастацкі гурток. Там і нарадзіўся яго першы твор — партрэт Мікалая Каперніка.

М. Ш.

АБАРОНА — НАШ АБАВЯЗАК

У лістападзе 1967 года Сейм Польскай Народнай Рэспублікі прыняў пастанову, якая ўстанаўлівае закон аб усеагульнай абароне. Дык абарона краіны для кожнага з нас з'яўляецца не толькі патрыятычным, высакародным абавязкам, але гэта абавязак проста законны, як праца, без якой у нас няма жыцця, як усе іншыя штодзённыя і грамадзянскія абавязкі.

На аснове сеймавай пастановы Рада Міністраў ПНР 18 мая 1973 года выдала сваю ўласную выканаўчую пастанову № 111, якая акрэсліла метады і структуру арганізацыі цывільнай аховы ў вёсках і гарадах, а таксама на прадпрыемствах і ва ўстановах цэлай краіны.

Каб паспяхова ажыццяўляць далёкасяжныя планы сацыялістычнай перабудовы нашай краіны, трэба мець упэўненасць, што ніякая варожая сіла не разбурыць нам усяго гэтага. Таму і Цэнтральны Камітэт ПАРП і асабіста Эдвард Герэк неаднойчы падкрэслівалі важнасць цывільнай абароны. У жніўні мінулага года сакратар ЦК ПАРП **Ежы Лукашэвіч** накіраваў да ўсіх партыйных і грамадскіх арганізацый, а таксама да ўсіх звенняў Фронту адзінства народу спецыяльныя *„Указанні па справе арганізацыі і напрамкаў палітычна-прапагандысцкай дзейнасці ў галіне папулярызацыі цывільнай абароны“*, у якіх сказана:

„Цывільная абарона — важная частка ўсеагульнай абароны краіны. Яе мэта — ахова насельніцтва і прадпрыемстваў, памяшканняў і абсталявання бытавога і культурнага абслугоўвання грамадзян ад уздзеянняў сучаснай зброі, асабліва зброі масавага абсягу, а таксама мэтай цывільнай абароны з'яўляецца ўдзел у ліквідацыі вынікаў стыхійных бедстваў і неспадзяваных катастроф у мірны час...“

Цывільная абарона краіны мае за сабою даволі багатыя традыцыі. Па-рознаму яна называлася і розныя праходзіла арганізацыйныя формы. Толькі ў пасляваенны час вось у гэтым месяцы, у лютым, адзначае яна сваё дваццацігоддзе дзейнасці.

Аставім, аднак, гісторыю, каб паказаць сучасны стан цывільнай абароны ў нас на Беласточчыне. З яе праблемамі знаёміць нас падпалкоўнік Мар'ян Добраш — адзін з тых, хто на практыцы кіруе ўсёй сістэмай цывільнай абароны краіны ў Беластоцкім ваяводстве.

— Ёсць у нас, — гаворыць ён, — добра разбудаваная і дасканала забяспечаная сетка цывільнай абароны на падпарадкаванай нам частцы краіны. Яе звенні дзейнічаюць ва ўсіх гмінах і на кожным прадпрыемстве, у кожнай установе. Сваёй актыўнасцю асабліва выдзяляюцца гміны Васількаў, Кузніца і Сямяцічы. Для прыкладу, у час спаборніцтваў Сямяціч у конкурсе „Банк гарадоў“ члены цывільнай абароны забяспечылі бесперабойную тэлефонную сувязь, а яшчэ раней прымалі яны дзейсны ўдзел у ажыццяўленні конкурсных абавязацельстваў.

Дбайна наладжана самаабарона на такіх прадпрыемствах, як „Фасты“, фабрыка сельскагаспадарчых машын у Чорнай Беластоцкай, беластоцкія „Ухвыты“, чыгуначна-рамонтнае прадпрыемства ў Лапах, стальных канструкцый у Старасельцах, „Сяржана“, „Біруна“, Гайнаўскі дрэваапрацоўчы камбінат. Добра працуе атрад цывільнай абароны ў Беластоцкай бальніцы імя Я. Снядэцкага...

— Выбачайце, таварыш палкоўнік, а людзі — хто тут заслужыў асаблівага прызнання?.

— Самаахвярных удзельнікаў цывільнай абароны вельмі многа. Гэта цэлая армія ўнутранага фронту. Яе пачынальнікамі на Беласточчыне былі сярод іншых **Мар'ян Фалькоўскі** і **Станіслаў Трусюк** з ваяводскага інспектарата цывільнай абароны, **Зеновія Цыльвік** — настаўніца II агульнаадукацыйнага ліцэя ў Беластоку, **Галіна Пазовіч** — настаўніца ліцэя для дашкольных выхавацельніц у Беластоку і таксама беластаччанін **Генрык Коцік**, ды многія іншыя.

Іх ахвярнасць найлепш відаць у час практычных заняткаў. Вось, для прыкладу, спецыялістычны атрад цывільнай абароны Беластоцкага прадпрыемства прамысловага будаўніцтва ў час толькі адных практычных заняткаў выканаў карысную працу вартасцю ў 300 тысяч злотых. Мабілізаваны атрад цывільнай абароны аб'яднання тэхнічнага абслугоўвання сельскай гаспадаркі толькі за некалькі гадзін працы пры вельмі неспрыяльнай пагодзе пабудаваў 200 метраў энергалініі. Такіх прыкладаў ёсць многа.

І гэта зразумела, бо людзі, якія жахі вайны запамяталі з уласнага вопыту і малодшыя ад іх людзі, да якіх гэтыя жудасныя малюнкі даходзяць цяпер праз экраны тэлевізараў, — усе мы аднолькава не хочам вайны, дык ахвярна працуем для абароны сваёй краіны.

Віктар Рудчык
Фота Мар'яна Добраша

Практычныя заняткі ў атрадзе самаабароны па дэзінфекцыі пасля ядзернай атакі.

Сестра дала ніточок, маті — полотенца,
а я села змэрэжыла од шчырого сэрца,
а я села змэрэжыла од шчырого сэрца.
Маті моя, маті моя, маті моя міла,
ні дай міне за рудого, бо я чорнобрыва.
ні дай міне за рудого, бо я чорнобрыва.
Маті жалю задала: за рудого оддала,
той ешчэй мне прыказала, коб я його шановала,
той ешчэй мне прыказала, коб я його шановала.
А я його шаную, як собаку рудую,
помыямі наповаю і пуд лаўкою трымаю,
помыямі наповаю і пуд лаўкою трымаю.

Ад Веры Паповай, 1932 г. нараджэння, г. Беласток, якая навучылася гэтай песні ад сваіх матулі, бабулі і цёткі, што жылі ў вёсцы Гнецюкі каля Заблудава, запісаў 20 кастрычніка М. Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі — Л. Панько.

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ

Зося з Плёсак.
Фота Я. Цялушэцкага.

Новае ў гаспадарцы

У Сямяцічах будуецца перапрацоўчая фабрыка фруктаў і агародніны. Ужо цяпер думаюць аб сыравіне для яе. Вядуць кантрактацыю яблык, груш, сліў, чорнай парэчкі і г.д.

У гміне Мілейчыцы план 1975 года прадбачваў закантрактаваць 10 га саду. Закантрактавана 11 га. У Мілейчыцах арганізавалася садаводчая суполка, у якую ўвайшлі: Уладзімір Пракаповіч, Уладзімір Хурсовіч і Іван Пракаповіч. Пасадзілі яны і ўжо абгарадзілі 7,80 га саду з яблынь і сліваў. Генрых Даманскі з Паканева пасадзіў 3,20 га саду.

На зямельных угоддзях гміны Мілейчыцы садзяць цяпер многа чорных парэчак. На план 5 га ў мінулым годзе сяляне закантрактавалі 12,8 га. Узяліся за яе вырошчванне гаспадары з Мілейчыц — Пётр Пракаповіч, Юзэф Мартынюк, а з вёскі Харашчэва — Юзэф Высоцкі і Уладзімір Юрчук.

Маліну закантрактавалі ў 1975 годзе Казімір Закшэўскі з Паканева, Іван Міхноўскі з Харашчэва і Баляслаў Смарчэўскі з калоніі Паканева.

Сёлета арганізаваліся дзве суполкі: адна ў вёсцы Харашчэва, якая закантрактавала 8,5 га саду і складаецца з наступных гаспадароў: Андрэй Варанецкі, Тамаш Андрэюк, Казімір Класоўскі і Мар'ян Леанчук. Другая суполка арганізавалася ў Паканёве: Генрых Шайкоўскі, Мар'ян Маліноўскі, Казімір Закшэўскі і Здзіслаў Каханскі. Закантрактавалі яны 10 га саду. (мх)

(Працяг са стар. 3)

ШТО З ТРАДЫЦЫЯЙ?

усё, а, пардон, яшчэ маем „Беларускае вяселле“. Так, маем, але што гэта за вяселле, такіх убогіх вяселляў не рабілі ў нас калісь нават для круглых сірат. Маю на ўвазе ўбогасць не ў самым вясельным стале, бо і вясельны каравай быў, зрэшты, быў ён здаецца самым, як кажуць, гваздзём, і іншае, так сказаць, было. Аб гэтым „было“ красамоўна сведчаць паводзіны саміх сватоў. Яны так заліхвацка выкручвалі польку-трасуху, як наташчак і, прабачце, цвярозым гэтага не зробіш, о не! І гэта добра і правільна. Але ўбогае яно самой абраднасцю. Дзе ж хто калі бачыў беларускае вяселле з караваем, з сватамі ў доўгіх кашулях з паясамі і навыпуск, а без магутнай пеўчай. Не хапае ў ім і іншых, абрадавых дэталяў. А зрабіць сапраўднае беларускае вяселле, са ўсёй даўняй абраднасцю і помпай, не так ужо цяжка. Трэба толькі падабраць адпаведную вёску, багатую вясельнымі традыцыямі, і адпаведную пару, якая робіць сапраўднае вяселле. Потым дагаварыцца з імі, каб гэтае вяселле было пашырана ўсёй магчымай традыцыйнай вясельнай абраднасцю, і яны напэўна згодзяцца, нягледзячы на тое, што будуць мець больш і клопатаў, і большыя фінансавыя выдаткі, бо хто ж не захоча ўвекавечыць сваю важнейшую жыццёвую дату. Вось гэта будзе вяселле, што гледачы, ужо не беларусы, будуць густа пускаць слязу зайздрасці, што іх не так урачыста жанілі. І, думаю, знойдуцца такія, якія захочуць іменна такое, а не іншае мець вяселле, нягледзячы нават на тое, што яны ўжо жанатыя ці замужнія. Ну, можа тут крыху я і перабаршчыў, але астаецца абсалютна пэўным тое, што гэтае вяселле будзе ўсім падабацца.

В. С.

Калі прыгарадная вёска Багноўка нядаўна была далучана да горада Беластока, ёй прысвоена назва „вуліца Клюка“ (вядомага прыродазнаўцы, звязанага з Беласточчынай). Гэтае рашэнне жыхары вёскі ўспрынялі агульным і шчырым абурэннем ды громкімі пратэстамі, лічачы, што лепш ужо па-ранейшаму звацца „багнюкамі“, чым „клюкамі“. Як жа ж добра, што гэта не дайшло да вушэй памёршага ў 1790 г. слаўнага аўтара „Энцыклапедыі раслін“, „Заалогіі“ і першага ў Польшчы школьнага падручніка „Батаніка“! (іс)

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Працаўнік магазіна быў злоўлены ў час крадзежы будаўнічых матэрыялаў. Матэрыялы, якія ён забраў, былі ацэнены на 1400 зл. Аднак інвентарызацыя, праведзеная пасля гэтага, выказала недахоп амаль на 50 000 зл. Паводле ўмовы аб супольнай адказнасці за тавары, у магазіне адказвалі апрача гэтага працаўніка яшчэ два магазінеры. Суд прыгаварыў працаўніка да турэмнага заключэння і звароту прадпрыемству 1400 зл. Таксама за выкліканы з-за нядбаласці недахоп тавараў на 48 000 зл. прадпрыемства падало ў суд супраць усіх траіх, адказных за магазін. Магазінеры лічаць, што адказваць павінен толькі той працаўнік, бо яго злавілі на пакражы. Ці ў гэтым выпадку павінен адказваць толькі ён, ці таксама і іншыя магазінеры?

АДКАЗ: Калі б было даказана, што ўвесь недахоп выкліканы пакражамі, зробленымі працаўніком, то іншыя магазінеры не адказвалі б за недахоп. А даказаць гэта маюць абавязак магазінеры, якія на гэта спасылаюцца. Адных здагадак, што, калі працаўнік украў на 1.400 зл., то мог украсці і на 48 000 зл., недастаткова, каб прыняць адказнасць толькі таго працаўніка. Хаця суд прыгаварыў працаўніка толькі за крадзеж тавараў на 1.400 зл., няма перашкод, каб даказаць, што ён украў значна больш, або што ўвесь недахоп выкліканы яго пакражамі. Калі магазінеры гэтага даказаць не змогуць, будуць адказваць згодна з умовай аб супольнай адказнасці за недахоп, у справе якога няма доказаў, што ён выкліканы пакражамі.

Сардэчныя тайны

Я яшчэ маладая, мне яшчэ няма і 18 год, а колькі я ўжо перажыла, свет стаў нямілы і не бачу сэнсу жыцця. Пакінуў мяне хлопец, з якім хадзіла паўтара года. Міхась быў вельмі прыгожы, і я пакахала яго ўсім сэрцам. Ён з суседняй вёскі, часта мяне наведваў, часамі і па некалькі дзён у нас праседжваў. Ужо нават аб вяселлі гаварылі. Апошні раз быў у мяне перад калляднымі святамі, але ад тае пары больш не паказаўся. Я ўсё чакала, выглядала, урэшце спаткала дзяўчыну з яго вёскі, і яна мне аб усім расказала. Аказваецца, ёсць у яго дзяўчына. Гуляў з ёю на святы на забаве, і ўвогуле часта яна іх бачыць разам. „Сэрцайка", не магу я гэтага перажыць, не магу забыць прыгажуна Міхася.

Ірэна з Бельска

Ірэна, у маладосці закахацца лёгка. Дастаткова, што хлопец прыгожы. А ці прыгажосць гэта асноўнае ў жыцці? Лічыцца ж і характар, толькі маладым цяжка гэта зразумець. Прыгажосць з цягам часу мінае, а характар астаецца нязменным. Твой хлапец цябе падвёў, але не падай духам. Ты яшчэ вельмі маладая, жыццё перад табой і хлопцаў-прыгажуноў у нас нямала.

„Сэрцайка"

Вер-не-вер

Дарагі Астроне! Ты ўсё ведаеш і аб усім пішаш. Але не пісаў ніколі, што абазначаюць птушкі. А мне нядаўна прыснілася, што нібыта выйшла я ўначы з спальні і ўвайшла ў гасцінны пакой. І хаця навокал цемра, я бачу, што ў пакой уляцела птушка. Ці мой сон хаця не прадбачвае нічога дрэннага?

Верная чытачка

Якраз наадварот. Цемра, у якой вы апынуліся, абазначае спакой і дабрабыт, а птушка, што ўляцела ў ваш пакой — дадатковую, неспадзяваную радасць.

*

Астрончык, снілася мне, што лізаў мяне сабака. Вялікі, бестыя, перакульваў мяне і лізаў па твары. Што б гэта значыла?

Ю. З.

Абазначае гэта, што ёсць у вас добры адданы прыяцель. Можаце на яго разлічваць.

Астрон

ЭТНАГРАФІЧНАЕ АКЕНЦА

Адна з сялянскіх сядзіб у Дарожках (гміна Юхновец).

Фота Я. Цялушэцкага.

Куток практычных ведаў

КАЛІ НЕ ХОЧАШ ПРАСТУДЗІЦЦА

Ці ведаеце вы, што, каб пазбегнуць розных праступ, грыпаў, ангін, запалення верхніх дыхальных шляхоў, трэба не столькі цёпла апранацца, колькі рацыянальна і разумна есці?! Пастаянны „давоз" у арганізм вітаміна С і іншых вітамінаў, спажыццё дастатковай колькасці калорый — паспяхова ахоўваюць чалавека ад прастуды.

Можна таксама выкарыстоўваць лячэбныя расліны. Яшчэ старажытныя грэкі раілі лячыць прастуду пры дапамозе тоўчанага часнаку, змешанага з мёдам. Адным словам, натуральнымі сродкамі. Напэўна дзіўны будзе смак гэткай „мяшанкі", тым не менш, усім вядома, што як часнаку, так і мёду ўласцівы бактэрыябойчыя якасці, і таму варта гэтымі прадуктамі карыстацца пры прастудзе.

Трэба звярнуць асаблівую ўвагу на вопратку. У гэтых адносінах варта было б пераняць традыцыі французаў, якія найцяплей „трымаюць" ногі, найхаладней — галаву. Кожны, такім чынам, можа дадумацца, што жанчына, якая выходзіць у футравай шапцы і тоненькіх панчохах, мае найбольшыя шанцы прынесці дахаты грып.

Трэба апранацца разумна (дзяцей апранаць так сама). Вопратка павінна быць цёплая, але лёгкая, заўсёды варта апрануць цёплыя шкарпэткі ці панчохі, жанчынам, якія ходзяць у спадніцах, — цёплыя шарсцяныя штаны і цёплыя, зручныя зімовыя боты.

У выпадку, калі ўжо вас трасе, калі дрэнна сябе адчуваеце і ў вас высокая тэмпература, прапануем: аспірынка, напар з маліны (найлепш сушанай) і дзень-два ў ложку, у добра праветраным пакоі.

Эскулап

Мала, але цікава

КОЛЬКІ ВАЖЫЦЬ НЕЙТРОННАЯ ЗОРКА?

Колькі можа важыць малюсенькая нейтронная зорка? Астрафізікі Масачусетскага тэхналагічнага інстытута (МТІ) у Кембрыджы заявілі, што ім удалося змерыць масу адной такой зоркі.

Для вымярэння была ўзята нейтронная зорка, вядомая пад назвай „Ветразі Х-І". Даследаванне рабілася пры дапамозе штучнага спадарожніка Нацыянальнага ўпраўлення па аэранаўтыцы і даследаванню касмічнай прасторы. Як паведаміў д-р Джэфры Маклінтак з цэнтра касмічных даследаванняў МТІ, „крошка" „Ветразі Х-І" дыяметрам усяго 16 кіламетраў важыць сама меней у 1,7 раза больш за Сонца. Каб уявіць, наколькі цяжкая маса гэтай нейтроннай зоркі, уявіце сабе звычайную гарошыну, зробленую з гэтай масы, якая важыла б усяго...... адзін мільярд тон, сказаў д-р Дж. Маклінтак.

Шчарбак, прыўстаўшы на каленях, усё аглядаў наваколле. Немцы на выспе патроху варушыліся ў раскапанай зямлі, з боку ад іх на дарозе імчалі аўтамабілі ў бок фронту. У снегавым прасторы яшчэ паяснела, але неба скрозь было захутана шэрасцю хмар, дзьмуў сцюдзёны марозны вецер.

У той час заварушыўся, застагнаў у саломе маёр, відаць было па ўсім, што ён ледзьве ліпеў на апошніх рэштках жыцця, і Цімошкін падумаў, што было б зусім недарэчна пасля ўсяго, што сталася, даць яму загінуць тут, за некалькі, можа, гадзін да паратунку. Пэўна, такі ж клопат адчуваў і Шчарбак. Хлопец стомлена падняўся на ногі, угледзеўся ў снежны абшар, і позірк яго, відаць, нечакана ўпаў на той маленькі хутар, што адзінока чарнеў у канцы пасадкі.

— У хутары, не бачылі, немцаў няма? — запытаўся Іван.

— Чорт іх ведае, можа і ёсць.

— Ды няма там нікога, — упэўнена абвясціў Блішчынскі.

Тая яго ўпэўненасць раззлавала Цімошкіна.

— А ты хадзіў туды, ці што? — непрыязна запытаўся хлапец.

— Не хадзіў, затое глядзеў увесь дзень. Разумееш?

Шчарбак недаверліва паглядзеў на Блішчынскага, пасля зірнуў на Цімошкіна і ўзяў з саломы аўтамат.

— Я збегаю. Калі можна будзе, перанясём маёра туды.

— Ваня, пастой, — усхапіўся Цімошкін. — А можа там немцы?

— Няхай сходзіць, — ціха, але настойліва сказаў Блішчынскі. — Чаго баяцца?

— Ваня, не ідзі! — запярэчыў Цімошкін, але хіба можна было перайначыць ягонага сябра? Ужо такі быў гэты чалавек, што калі закарціць у яго якое жаданне, дык ён даможацца свайго.

— Я хутка. Ты паглядзі тут, — сказаў ён Цімошкіну, паправіў шапку і пайшоў. У Цімошкіна нешта балюча трапянулася ў грудзях.

— Што ты на другіх выязджаеш? — крыкнуў ён земляку. — Чаго сам не сходзіш? Зноў за чужую спіну схаваў-

Але яны ўжо засталіся ўдвух, і Блішчынскі зноў стаў ранейшым — упэўнена-нахабным у адносінах да Цімошкіна. Нічога не адказаўшы, ён ваўкавата, спадылба, глядзеў на яго, ад нейкай прытоенай злосці раздзімаў свае ноздры і лепей масціўся ў саломе. Толькі канчаткова прыладзіўшыся, заначыў з намёкам на нейкі шматзначны сэнс:

— А кліна ад гарматы ў яго ўсё ж няма...

Цімошкін спачатку не зразумеў, а калі здагадаўся, што гэта ён пра Івана, здзіўлена паглядзеў на земляка. Той спакойна, з падрыхтаваным здзекам вытрымаў яго позірк.

— Ну і што? — запытаў Цімошкін, адчуваючы, што нясцерпна ненавідзіць яго.

— А нічога. Так. Для памяці...

Нешта ён затаіў у сабе супраць Шчарбака, але Цімошкіна ўжо не дужа цікавіла тое. Яго ахапіла трывога. Ён сам не ведаў чаму, але ўсё яго нутро пратэставала супраць Шчарбаковай разведкі хутара. Гэта праўда, што небяспека там была невялікая, немцы на пагорку і на дарозе занадта далёка, каб у адзінокім чалавеку на полі пазнаць ворага. Але неяк невыразна і ўпарта адчуваў ён, што гэта — крок да іхняй новай бяды. І хлопец прыціх, прыдушаны тым прадчуваннем, змоўк і, стаўшы на калені ў саломе, глядзеў услед сябру.

А Шчарбак тым часам абышоў заснежанага каня і ўпэўненай хадой рашучага чалавека пайшоў сабе, усё аддаляючыся, у завейны снегавы прастор.

7

Угары спакваля праяснела, хмары спаўзлі з небасхілу, пакінуўшы за сабой рэдкую бялявую смугу, якая абвалакла, прытушыла нізкае сцюдзёнае сонца. Пераможанае зімовай стыхіяй, яно маленькаю жоўтаю плямкай бяссільна павісела над краявідам і паціху пайшло на закат.

Па ўсім вялізным прасцягу, з краю ў край снегавой роўнядзі, слалася, імчала завея. Нястомны працаўнік вецер гнаў і гнаў некуды разматляныя космы снегу, раўняў, выдзьмуваў, па-свойму аздабляў і перайначваў белы зімовы прастор. Рэдкія калівы быльнягу на ўзмежку роспачна няспынна трымцелі, вецер іrваў, церабіў салому са сціпты; хапіўшы снегавога пылу, злосна кідаў яго пад застрэшак. Маёр зноў сціх у забыцці. Блішчынскі ўціснуўся спіной у салому, закапаў у яе ногі, сашчапіў у рукавах рукі і курчыўся так — заклапочаны, панылы і маўклівы. Цімошкін жа, забыўшыся на несціханы свой боль, не чуючы ўжо адубелых ног, стаяў на каленях і неадрыўна сачыў за Іванам.

Ён усё далей ішоў ад сціпты, трошкі апусціўшы правае з аўтаматам плячо, па-качынаму, нетаропка і дужа валюхаючыся ў баку. Вецер вырываў з-пад

ТРЫБУНА чытачоў

Ёлкі ў Чаромсе

Мінуў студзень, мінулі дні вясёлыя — навагоднія. Толькі ўспаміны засталіся ў кожнага з нас. Найбольш гаворкі пасля свята было ў Чаромсе сярод малышоў. Вядома — навагодняя ёлка, падарункі ад Дзеда Мароза.

У Чаромсе навагоднія ёлкі былі арганізаваны ў розных днях. Тут кожная чыгуначная служба арганізуе ёлку сваім дзецям. Мне прыйшлося пабыць на дзвюх. І хачу сказаць, што пасля такіх сустрэч з Дзедам Марозам, як падрыхтавала рада прафсаюзаў ст. Чаромха і кіраўніцтва дзетсада ў Чаромсе, не толькі ў дзяцей, але і ў старэйшых, застаюцца прыемныя ўспаміны. Напрыклад, дзеці чыгуначнікаў, упершыню дэкламавалі вершы ў сапраўдны мікрафон і гулялі пад музыку чатырохасабовага аркестра. А дашкольнікам найбольш падабаліся разнаколерныя шапачкі, якія падрыхтавалі выхавацельніцы дзетсада з бацькоўскім камітэтам.

У. Сідарук

Самі сабе

Моладзь групы сельскагаспадарчых школ у Бельску апрацоўвае 20-гектаравую гаспадарку, якую школа атрымала з дзяржаўнага зямельнага фонду. На гэтай гаспадарцы моладзь першых класаў праводзіць практычныя заняткі.

Пад наглядам настаўнікаў рыхтуюць зямлю, падсяваюць угнаенне і зерне розных агародніх раслін, летам іх даглядаюць, восенню збіраюць плёны, якія ідуць на паляпшэнне харчавання ў інтэрнацкай сталоўцы. Збожжа, якое таксама расце на гэтай гаспадарцы, прызначаецца на корм для свіней. Іх гадоўля таксама паляпшае харчаванне вучняў у сталовай.

Мікалай Няплоха

КАМЕНЬ

Сяло наша Камень на ўзвышшы
ляжыць,
І рэчка ніякая тут не бяжыць,
І лес ад яго за сем вёрстаў шуміць.
А без рэчкі і лесу таго
Тут вельмі цяжка калісьці было.
Многа сялян у бядзе жыло.
У гэтых цяжкіх умовах жыцця
Далёка было ім да багацця.
А сёння ўсе ўжо пабагацелі,
А затым і папанелі.
Рабочай парой не сустрэнеш касы ці
сярпа —
Ідзе пры машынах касьба і сяўба.
Праз Камень таксама шаша
пралягла,
Яна ўжо многа сялянам памагла —
Аўтобус тут ездзіць штодня.

Яўген Анікіюк

Іванавых ботаў снегавыя пасмы і слаўіх у доле; ззаду за хлопцам цягнуўся крываваты ланцужок ледзьве прыкметных ямак-слядоў. Цімошкін прагна ўглядаўся ў кожны крок сябра, у кожны рух — пакутнае прадчуванне вялізным каменем душыла яго нутро. Здавалася, вось-вось загрымяць стрэлы, разарвецца міна і Цімошкін назаўжды страціць свайго апошняга і самага лепшага сябра.

Але ўсюды ўсё было ціха — ні стрэлу, ні гуку, толькі скуголіў, гудзеў навокал вецер. Адно вуха Іванавай шапкі прыхінулася да шчакі, а другое тырчала ўбок, і матузок завязкі трывожна матляўся на плячы. З цягам часу завейная далеч усё болей атуляла і паменшвала хлопца, згладжваючы яго абрысы.

Шчарбак дайшоў да рада маладых дрэўцаў і па-над імі скіраваў у хутар. Ісці там, па ўзмежку, мабыць, было лепей, хлопец прыбавіў хады і, усё аддаляючыся, адно за адным шпарка мінаў дрэўцы. Ужо яго маглі бачыць з хутара. Цімошкін асабліва напружыў зрок, вочы ад намагання і ветру запльвалі слязьмі, але ён баяўся міргнуць, каб не прапусціць, калі здарыцца бяда. „Хоць бы як-небудзь, хоць бы як-небудзь!" — трымцела ў яго галаве невыразная думка-жаданне, і ўсёю сілай сваёй змардаванай душы ён прагнуў, каб тыя яго трывогі не збыліся.

(Працяг будзе).

Выстаўка доктара Аколува

Цікавую выстаўку турысцкіх значкоў можна паглядзець у службовым кабінеце др інж. Чэслава Аколува, захавальніка фондаў белавежскага Прыродазнаўчага музея. Сабраў ён тут іх 74 штукі. Апрача значкоў, на выстаўцы знаходзіцца 11 сцяжкоў, 14 нашывак, а таксама 1 экслібрыс гуртка экскурсаводаў ПТТК у Белавежы. Уся калекцыя тэматычна датычыцца Белавежскай пушчы і ўвогуле прыроды, асабліва яе аховы.

Вылучаецца частка, прысвечаная Белавежскай пушчы; амаль на ўсіх значках і флажках бесканкурэнцыйна царствуе сімвал пушчы — зубр, хаця дзенедзе можна ўбачыць і іншыя тэмы, як, напрыклад, дубы ў палацовым парку, уяздныя вароты ў гэты ж парк, лісцетука. Цікава рэкамендуюцца значкі з беларускай часткі пушчы. Варта хаця б сказаць пра элегантна зробленыя разнаколерныя серыі з зубрамі, аленямі і белай вежай, што ў Каменцы Літоўскім.

Некалькі значкоў запраектавалі і зрабілі мясцовыя мастакі. Шэраг узнікла на памяць аб розных з'ездах, семінарах, злётах, якія адбываліся ў Белавежы.

Частка выстаўкі прысвечана прыродзе і яе ахове ў іншых краінах. Др Аколуў збірае значкі польскія, чэшскія, рускія, беларускія, венгерскія, нямецкія і з іншых дзяржаў. Матывы на іх больш разнародныя, чым у „белавежскай частцы". Спатыкаюцца тут партрэты звяроў, лясныя і азёрныя краявіды, арнаменты з галінак дрэў і г.д.

П. Байко

Прыкладны працаўнік

Галена Асташэўская працуе ў дзяржаўнай адміністрацыі ўжо 9 гадоў. Як заўсёды ветлівая, параіць, як зрабіць, каб было лепей. Аж прыемна зайсці і паслухаць, як яна адносіцца да людзей.

Цяпер Галена Асташэўская з'яўляецца кіраўніком УСЦ у гміне Нарва. За мінулы 1975 год яна дала 50 шлюбаў маладым парам, жадаючы ім шчасця ў супольным жыцці. Запісала 51 нованароджанае дзіця і выпісала 73 асобы, якія памерлі.

Варта, каб усе працаўнікі гміны былі такімі, як Галена Асташэўская, тады прыемна было б і зайсці ў гміну.

„Ярош"

Ёлка ў белліцэі

Ёлка, ёлачка... Як многа вершаў напісалі аб ёй паэты, колькі песень співаюць аб ёй дзеці! І сапраўды ёсць аб чым. Зялёная, прыбраная ў самыя дзіўныя, каляровыя, вясёлыя цацкі, ёлка з'яўляецца сімвалам мілым і цёплым.

У нашай вялікай вучнёўскай сям'і бельскага белліцэя таксама свята — школьная ёлка. 19 студзеня не пазнаць нашых класаў, калідораў. Усё прыбрана, усё красуецца колерамі і зеленню яліны. У пяць гадзін суботняга вечара пачалася наша ёлка. Класныя бацькоўскія камітэты нарыхтавалі пры дапамозе вучняў пачастунак. Разам з намі нашы выхаваўцы. Атмасфера, як у шчаслівай дружнай сям'і. Многа вясёлых жартаў, аднак гарою над смехам — песні, вясёлыя і сумныя. Хораша спяваць разам! Як добра і міла! За такія хвіліны школьнага жыцця можна многа аддаць.

А самы важны момант: падарункі. Як не цешыцца пушыстымі лісічкамі, белымі мядзведзікамі, чорнымі катамі на шчасце, і больш сур'ёзнымі сувенірамі — кніжкамі, кніжнымі альбомамі?

Потым танцы пераплятаюцца з мастацкімі выступленнямі вучняў. Найбольш усім падабалася рэвія моды рэтра, падрыхтаваная класам IIа. Хлопцы, адзетыя ў сукенкі, выглядалі, як прыгожыя мадэлькі. Клас IIIц арганізаваў цікавую і вясёлую гульню: усім дзяўчатам і хлопцам раздалі яны каляровыя катыльёны. Потым кожнаму танцору трэба было знайсці сваю партнёршу.

У дзесяць гадзін вечара нікому не хацелася выходзіць.

Доўга памятацца будуць дні сяброўства са школай — яны самыя мілыя, самыя вясёлыя, назаўсёды запісваюцца на старонках жыцця! Аж шкада, што да наступнай ёлкі трэба чакаць яшчэ год!

Марыля Базылюк, бельскі белліцэй

Найлепшыя валейбалісты

У палове снежня 1975 года мужчынскія каманды групы сельскагаспадарчых школ у Бельску спаборнічалі за званне найлепшага калектыву ў валейбольных змаганнях. Усе гульні праводзіліся пасля школьных заняткаў — у 15 гадзін. Упорная барацьба дала першае месца вучням другіх класаў, на другім месцы былі вучні матуральных класаў, на трэцім месцы — вучні першых класаў. Найлепшыя валейбалісты атрымалі з рук настаўніка фізічнага выхавання Ст. Коца кніжныя ўзнагароды, якія падаравала школьнае самаўпраўленне.

Мікалай Няплоха

Гайнаўскі тэлеграф

Каб некалькі слоў хутка магло дайсці ў далейшае месца, даем тэлеграму. На жаль, у Гайнаўцы тэлеграф настолькі глухі, што трэба паўгадзіны-гадзіну чакаць, пакуль ён адзавецца і прыме тэлеграму з вёскі, хаця б з Дубіч Царкоўных. А ёсць розныя тэлеграмы— тэрміновыя, напрыклад, паведамленне аб смерці — такая тэлеграма дорага каштуе, але маланкаю павінна дайсці да адрэсата — нават за паўгадзіны.

П. Д.

Размовы пра народнасць

У варшаўскім аддзеле БГКТ адбылася аўтарская сустрэча з др Аляксандрам Баршчэўскім — загадчыкам кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта. Тэма сустрэчы: „Беларуская калядная абраднасць і фальклор". Тэма надта шырокая і цікавая, іменна таму клуб быў запоўнены людзьмі.

Др. А. Баршчэўскі дакладна апісаў многа абрадаў, звязаных з калядамі, якія яшчэ цяпер можна сустрэць у многіх беластоцкіх вёсках. Гаварыў аб паходжанні многіх звычаяў, аб матывах іх паўстання і народнай філасофіі. Трэба было закрануць і язычаскія абрады, многія з іх перайшлі да хрысціянскай абраднасці. Частка з іх у пэўнай меры змянілася, а частка затрымала свой пачатковы выгляд. Была гутарка і аб калядных вараджэннях дзяўчат. Гэта вельмі цікавы бок каляднай абраднасці. Была і пласцінка з калядньмі песнямі. Думаю, што аб багатым беларускім фальклоры будзем гаварыць яшчэ часта.

П. Г.

Лёс чалавека

Мабілізаваны ў 1940 г. у Савецкую Армію, каля Кіева папаў у акружэнне. Пяць год цярпеў за дратамі канцлагера для ваеннапалонных. Калі вышаў пасля вызвалення, важыў 28 кілаграмаў. Вярнуўся і зноў пасяліўся ў роднай вёсцы ў Талькоўшчыне. Юзэф Мельдзіч належыць да партыі, актыўны збавідовец. Гаспадарыць на сямі гектарах зямельных угоддзяў. Гэта адзін з прыкладных гаспадароў у Шудзялаўскай гміне і актыўны грамадскі дзеяч.

Я. Бандарук

Пазнаёмімся: Хачу перапісвацца з моладдзю з Беларусі. Вучуся ў IV класе Эканамічнага ліцэя. Мне 18 год. Цікаўлюся жыццём і рознымі справамі моладзі. Хачу знайсці верных сяброў сярод беларускай моладзі. Перапісвацца магу і па-руску, і па-польску. Адрас: Semaka Seweryn, ul. Kasprzaka 29/4, Wrocław 9.

Янка (ананім) — верш „П'яніца" слабы, спрабуйце больш працаваць і над тэмай, і над формай. Пры тым, не выступайце ананімна.

Хведар Хлябіч, Рыбакі. Вершы атрымалі. Асабліва падабаецца „Наша вёска" — надрукуем у першую чаргу, толькі, калі ласка, пішыце карацей. Цэнім надта ваш сатырычна-гумарыстычны падыход да жыцця — гэта добрая філасофія.

Я. Н-т-к. Жадаем добрай навукі ў Беластоку і... як найцяплейшых кантактаў з роднай вёскай. Не будзьце, як іншыя, і не забывайце салаўіных песень на ўзлессі. Два вершы дамо. Добры — „Куцця".

Дзядзька Квас. „Хто адкажа" — ваша чарговая сатыра, праўдзівая і трапная, як і ўсё, што пішаце. Апублікуем, бо не баімося ніякіх хабарнікаў, таксама і тых з „Волгамі", і з дачамі.

Размова аб VII з'ездзе

У канцы студзеня 1976 года ў інтэрнаце групы сельскагаспадарчых школ у Бельску па ініцыятыве кіраўніцтва інтэрната і маладзёжных арганізацый адбылася сустрэча і сяброўская размова моладзі з дэлегатамі на VII з'езд ПАРП з горада Бельска — тав. Варварай Нічыпарук і першым сакратаром гарадскога камітэта ПАРП тав. Мікалаем Хурсам.

Звыш дзвюх гадзін моладзь слухала і распытвала гасцей пра розныя справы, аб якіх гаварылася на VII з'ездзе ПАРП, пра сустрэчы дэлегатаў з замежнымі дэлегатамі і дзеячамі камуністычных і працоўных партый, асабліва з першым сакратаром ЦК КПСС тав. Л. Брэжневым. Моладзь глядзела на аўтографы тых дзеячоў, якія падпісваліся на мандатах. Многа цікавага даведалася моладзь на гэтай сустрэчы.

Мікалай Няплоха

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

ДАРОГА КНАРАЗЫ-ХРАБАЛЫ

У кароткай інфармацыі мы пісалі ў лістападзе пра гэтую дарогу, што сам чорт на ёй ногі паламае. Цяпер наша крытыка памагла — мабілізавала і гміну, і дарожныя ўлады, каб дарогай заняцца. Вельмі гэта добра і сведчыць пра добрае рэагаванне на газетную крытыку **гміны ў Храбалах і бельскага ПЗДЛ.** Дзякуем ад імя людзей.

Rejon Dróg Publicznych w Bielsku Podlaskim w odpowiedzi na notatkę zamieszczoną w gazecie „Niwa" Nr 46/1029 z dnia 16.11.1975 r. informuje, że w dniu 24 listopada 1975 r. rozpoczęto ponownie wykonywanie robót ziemnych na odcinku Knorozy—Chraboły.

Urząd Gminy w Chrabołach przekazał 300 000 zł dla byłego PZDL w Bielsku Podlaskim na roboty związane z utrzymaniem dróg, które zostały przerobione w 100%. Rozpoczęte roboty ziemne zostały uporządkowane i są wykonywane w dalszym ciągu. Urząd Gminy w Chrabołach zlecił dla tutejszego Rejonu wykonywanie robót ziemnych na powyższym odcinku w roku 1976 o wartości 200 000 zł.

Dyrektor mgr inż. Jan Wawrzyniuk

ДОБРЫ КАНЕЦ ВЯЛІКАЙ СВАРКІ

З прыемнасцю прыводзім адказ **начальніка гміны ў Нараўцы** аб дарозе, пра якую спісалі мы многа паперы. Справа коратка выглядала так, што дарогу разбілі, знішчылі, а паладзіць не было каму, кожны адпіхаў ад сябе, ніхто не хацеў прызнацца да дарогі і да абавязку паладзіць яе, хоць усім патрэбна была. Па нашай просьбе ўзялася за справу гміна ў Нараўцы. І аказалася, што ўсё закончылася добра і што супольнымі сіламі можна зрабіць і больш, і лепш.

W odpowiedzi na notatkę zamieszczoną w Waszym piśmie Nr 47/1030 z dn. 23.XI. 1975 r. uprzejmie wyjaśniam, że droga z Michnówki do Lewkowa Starego przy zaangażowaniu środków finansowych naszego Urzędu została wyremontowana w miesiącu listopadzie i grudniu ubiegłego roku przez były Powiatowy Zarząd Dróg Lokalnych w Hajnówce.

Faktycznie, jak zaznaczyliście, drogi nasze w głównej mierze są niszczone przez ciężki transport Oddziału Kolejek Leśnych w Hajnówce, jak również przez tabor Zakładu Ceramicznego w Lewkowie Starym. **W zakładzie Ceramicznym w Lewkowie Starym nastąpiła zmiana na stanowisku kierownika jednostki. Obecny Dyrektor zaangażował się do budowy i konserwacji dróg przeznaczając między innymi własny materiał tj. żużel i tłuczkę.**

Dlatego też, angażując zakłady pracy i społeczeństwo, będziemy drogi nasze konserwować oraz budować nowe niezbędne odcinki.

Naczelnik Gminy Józef Nowicki

„Niwa" — Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Імпартгумар

ВЫРУЧЫЛІ

Салдаты, як па камандзе, паклалі лыжкі. У сталоўцы стала ціха. Гіві Антадзе, у франтаватым каўпаку і накрухмаленым халаце, ад здзіўлення шырока раскрыў вочы.

— Чаму не ясі? — запытаў ён. — Капуста смачная — я варыў!

Салдат, які сядзеў за суседнім сталом, падаў повару лыжку, падсунуў гарачую міску.

— А ты сам паспрабуй! — сказаў ён.

— Што, думаеш, радавы Антадзе свой абед не ведае? Антадзе, дарагі, у Тбілісі ў самым першакласным рэстаране працаваў, харчо варыў!

— Усё ж вазьмі лычачку, вазьмі, — настойваў салдат пры падтрымцы ўсіх сяброў.

Антадзе зачарпнуў лыжкаю наварыстай капусты і сербануў. На нейкі момант папярхнуўся, але тут жа зачарпнуў другі раз.

— Глядзіце, есць! — пачуліся воклічы.

— Нічога, хутка скончыць.

Антадзе вярнуў лыжку ўладальніку.

— Чаму болей не ясі? — пацікавіўся той са здзекам.

— Мы ўжо абедалі, — схлусіў, бялеючы, Антадзе. — А калі трошкі перасолена, дык нічога.

— Ціха хлопцы, ціха. Ці не закахаўся наш Гіві?

— Так! Закаханы! У студэнтку з тэатральнага, якой у клубе на канцэрце ён так пляскаў у далоні! Гіві, як яе завуць? Здаецца, Верачка?

Антадзе хацеў нешта сказаць, але ў гэты час расчыніліся дзверы і зайшоў дзяжурны. А за ім студэнты тэатральнага інстытута, якія прыехалі з шэфскім канцэртам. Для гасцей ужо быў накрыты асобны столік.

Гіві сустрэўся позіркам з Верай Сяргееўнай. Яна пазнала свайго ўчарашняга паклонніка і ўсміхнулася як старому знаёмаму.

— А-а. дык вы сёння за повара? — сказала Вера і зноў усміхнулася повару. — Ну і як атрымаўся абед?

Да слыху Антадзе данёсся нейкі дзіўны шум: Ён рэзка павярнуўся і ўсё зразумеў: салдаты, стукаючы лыжкамі, за абедзве шчакі ўплятали перасоленую капусту... Дзякуй ім, выручылі.

А. Капілаў

— *Ацэнка не зусім дакладная, але гэта нумар майго тэлефона.*

НІЎКА

ПАГРОЗА

Вярнуўся п'яны Кастусь дамоў, а сабака не пазнаў яго ды й гаўкае.

— Ціха, Лыска, — гаворыць яму Кастусь. — А то пачуе жонка і загоніць мяне ў тваю будку. Дзе ты тады начаваць будзеш?

ПАДЗЯЛІЎСЯ

Мор забраў у селяніна дзве авечкі з чатырох.

— Несалодка табе давялося, — паспачуваў яму сусед.

— Чаму ж? Сам Бог мне цяпер брат — падзяліў са мною жывёлiну напалову, — адказаў бестурботна селянін.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Адна сялянка прыехала ў Парыж і ўзяла таксі. Калі машына кранулася, таксіст высунуў з кабіны руку, каб паказаць, што ён робіць паварот (у машыне быў разбіты паказальнік паваротаў). Убачыўшы гэта, жанчына сказала:

— Паслухайце, сябар, займайцеся рулём, а я сама пагляджу, ідзе дождж ці не...

ДОБРАЯ ЦЁШЧА

— Не разумею, як гэта магчыма: ты безупынна сварышся з жонкай, а цёшчу ў той жа час хваліш?

— Бачыш, дружа, яна заўсёды была супроць нашага шлюбу...

СУСЕДУ, ШТО ГЛЯДЗІЦЬ ПРАЗ ВОЧКА

Уставіў, кажаш, вочка ў дзверы.
Цікава, а з якім намерам?
Каб не зайшоў знянацку хтосьці!
А што як я прыду у госці?
Я пазваню табе, вядома,
Калі ты будзеш дома,
Ад твайго вочка уцяку —
Вазьму дый стану убаку.
І што ў табе тут пераможа —
Страх ад сустрэчы з кім,
ці, можа,
Жаданне ведаць, хто твой госць
І што ў яго за справа ёсць?...

В. Жуковіч

— *Шчыра кажучы, я таксама часценька падумваю аб разводзе, ды дзе ў наш час знойдзеш такую хатнюю работніцу?*

...Спартыўным рэжымам ад яго і не пахла.

...Ён быў гігантам дробных сварак.

МУДРАЕ ПЫТАННЕ

Міколка праславіўся ў акрузе сваёй кемлівасцю. Які́сьці стары, пачуўшы, як малога хваляць, незадаволена прабурчаў:

— Нічога добрага ў гэтым няма. Той, хто ў дзяцінстве рана разумнее, пад старасць найнакш будзе дурнем.

Кемлівы хлопчык пачціва запытаў:

— А вы, паважаны настаўнік, былі ў дзяцінстве разумны?

СЛАЎНАЯ ГАСПАДЫНЯ

— Кажуць, Пятро, што твая другая жонка — слаўная гаспадыня.

— А такі праўда. Першая, бывала, як наварыць баршчу, дык за раз і з'ямо ўвесь, нічога не застанецца. А гэта як наварыць, дык паснедаеш, паабедаеш, павячэраеш, ды яшчэ і свінні наядуцца.

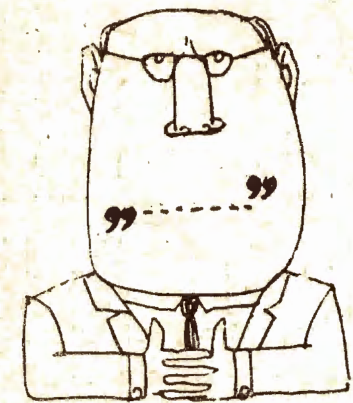

ПАРАІЎ

Адвакат раіць свайму кліенту:

— Найлепшае, што вы можаце зрабіць у вашым становішчы, — гэта вярнуцца да сваёй жонкі.

— Цікава, а што ж, па-вашаму, найгоршае?

ХТО КАГО ЦЯГНУЎ?

— От, Кастусь, ты ўчора набраўся! Ледзь я цябе дацягнуў да тваёй хаты.

— А чаму ж мы ляжым у цябе на панадворку?

ДОКТАР ЗНАХАРУК

Аднойчы сястра паклікала доктара Знахарука:

— Доктар! Доктар! Ідзіце хутчэй: у вашым кабінеце злодзей!

— Вельмі добра, — адказвае доктар. — Скажыце яму, каб распранаўся, я ўжо іду...

З ЖЫЦЦЯ НАШЫХ МЕНШЫХ БРАТОЎ

— *Гэты вундэркінд адвучыць нас ад зімовай спячкі.*

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Тамары Голуб з Дашоў, Барбары Садоўскай з Бельска, Валянціна Анапюк з Галадоў, Юркі Баены і Яна Красноўскага з Мокрага, Елі Мінкевіч з Праневіч, Яўгена Рыжыка з беллітзя зьяшчаем песню

Piosenka przypomni ci

słowa i muzyka: Zbigniew Maciejowski

Spadła cicho kartka z kalendarza,
znów bez ciebie minął jeden dzień.
Serce me o tobie tylko marzy,
przyjdź i smutek w radość zmień.
Czemu każesz tęsknić tak ogromnie,
czyżbyś o mnie zapomniałaś już?
Jeśli tak, to wśród tęsknoty
znajdzie cię piosenki motyw,
wśród dalekich lądów, rzek i mórz

Piosenka przypomni ci,
że ktoś na ciebie czeka,
że tęskni ktoś z daleka
samotny jak ty.
Piosenka przypomni ci
te chwile, co minęły
co w przestrzeń popłynęły
jak zwodnicze sny.
A wtedy serce zabije mocno
i blaski wspomnień
znów się rozzłocą.
Piosenka przypomni ci,
że ktoś o tobie marzy,
że smutek ma na twarzy
i w oczach ma łzy.

Nie ma dnia, godziny ni minuty,
bym do ciebie nie słał myśli swych
rozkochanych, lecz, niestety smutnych.
kiedy w świat odeszłaś ty.
Lecz pomimo wszystko wciąż się łudzę,
że obudzę znowu serce twe.
Może wzruszą cię wspomnienia,
sny minione i marzenia,
i miłosne, czułe słowa me.

Piosenka przypomni ci...

КУРЁЗЫ

ВОСЬ ЯКІЯ ПІРАГІ...

У калядны пірог, які Жазефіна Фрызоне атрымала па пошце, была запечана бомба. Ва ўсякім выпадку, так ёй здалося. Сіцылійка кінулася ў бліжэйшы паліцэйскі ўчастак, просячы дапамогі. „Гэта мафія, мафія..." — паўтарала яна афіцэру. Сапёр, які асцярожна разрэзаў пірог, знайшоў у ім... вялікі брыльянт. Ён быў украдзены з дома Фрызоне чатыры гады назад.

Адпраўшчыка так і не знайшлі, а шчаслівая уладальніца брыльянта ламае галаву: магчыма, злодзей увесь гэты час пераживаў мукі сумлення і, нарэшце, вырашыў вярнуць украдзенае?

КРЫЗІС І ПРЫЧОСКІ

На фоне несуцяшальнай карціны эканамічнага крызісу ў Японіі выклікае ўсеагульнае здзіўленне бытворчасць парыкоў, якая вырасла ў два разы за апошні год. У 1975 годзе парыкоў і шыньёнаў тут было прададзена на 15 мільёнаў іен.

У былыя часы дзелавыя людзі мала задумваліся аб сваім знешнім выглядзе, тлумачыць гэты феномен часопіс „Сюкан гендай". Але крызіс дыктуе свае законы і ў модзе на прычоскі. Гэта асабліва адносіцца да мужчын. Добра прычасаны і апрануты бізнесмен выклікае давер'е ў сваіх кліентаў. Рэдкія валасы, як і нясвежая кашуля або стомлены выгляд, асацыіруюцца з няўстойлівым фінансавым становішчам.

Цяжка сказаць, наколькі справядлівая гэта прыкмета, але ў перыяд эканамічных спадаў лепш перастрахавацца, чым страціць хоць аднаго кліента.

Блізарукія найчасцей улюбляюцца з першага погляду.